

ใบรับรองปัญหาพิเศษ

ภาควิชาบริหารธุรกิจเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เรื่อง

การศึกษาภาวะการผลิตและการตลาดผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

A Study on Production and Marketing of Waterhyacinth Product
at Banglane in Nakornprathom Province

ของ

นายไพศาล ดีเลิศมงคลชัย

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร

วท.บ. (บริหารธุรกิจเกษตร)

เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2538

อาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ

 , 3...1/กพ./38

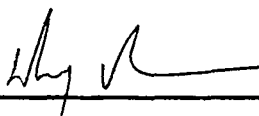
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิรรรษา เครือวิริยะพันธ์)

กรรมการปัญหาพิเศษ

 , 3...1/กพ./38

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อมรศรี ดันฉัตร)

หัวหน้าภาควิชาฯ

 , 3...1/กพ./38

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิศยา ลิกธิไพศ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้ง
พ.ศ. ๒๕๓๘

14559

เรื่อง

การศึกษาภาวะการผลิตและการตลาดผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

A Study on Production and Marketing of Waterhyacinth Product
at Banglane in Nakornprathom Province

T097454

เสนอ

ภาควิชาบริหารธุรกิจเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (บริหารธุรกิจเกษตร)

พ.พ.

พ.ศ. 2538

พด 967

2538

เลขที่.....
เลขทะเบียน.....
วันที่.....ปี.....

ประกอบการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาเป็นอาชีพเสริม ส่วนใหญ่มีการกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อ การเกษตรและสหกรณ์การเกษตรมาเป็นทุนใช้จ่ายในการประกอบอาชีพหลัก ประเภทของผลิตภัณฑ์ ที่ทำการผลิตส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น กระเป๋า ตะกร้า โดยมีกลุ่มเพื่อนบ้านช่วยกัน คิดรูปแบบและสอนวิธีการผลิตให้แก่สมาชิกในกลุ่มด้วยกัน แรงงานที่ใช้ในการผลิตเป็นแรงงาน ภายใตกรอบครัวของตนเอง สำหรับการตลาดผลิตภัณฑ์นั้น ผู้ผลิตจะจำหน่ายให้แก่พ่อค้าประจำที่ มารับซื้อ โดยจำหน่ายแบบเหมาผลิตภัณฑ์ทั้งหมดในราคาที่เป็นที่พอใจของทั้งสองฝ่าย ซึ่งจะ ชำระเป็นเงินสดและมีการหักเงินเข้าเป็นทุนในการพัฒนากลุ่มสมาชิกประมาณร้อยละ 3-5 ของ รายได้ที่ได้รับ ในเรื่องของปัญหาที่ผู้ผลิตพบนั้น ได้แก่ ปัญหาการผลิตผลิตภัณฑ์ได้ไม่ทันกับ ความ ต้องการรวมถึงปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบ ขาดแคลนแรงงาน ปัญหาตลาดรับซื้อมีน้อยและมี ปริมาณที่ไม่แน่นอน อย่างไรก็ตามผู้ผลิตส่วนใหญ่จะยังคงทำการผลิตผลิตภัณฑ์ต่อไปเนื่องจากเป็น การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว ซึ่งผู้ผลิตส่วนใหญ่จำเป็นต้อง การให้ส่วนราชการช่วยเหลือในด้านของการขยายตลาดให้กว้างขวางขึ้น เพื่อให้ผู้ผลิตเกิดกำลังใจ ว่าเมื่อผลิตไปแล้วนั้นผลิตภัณฑ์ของตนจะสามารถจำหน่ายได้แน่นอน

จากการศึกษารังนี้ มีข้อเสนอแนะ โดยพิจารณาส่วนผสมทางการตลาดอันประกอบ ไปด้วย ด้านตัวผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจำหน่ายและด้านการส่งเสริมการตลาด ซึ่งแต่ละด้านจะมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างดีหากได้มีการพัฒนาด้านใดด้านหนึ่งจะส่งผลให้ด้านอื่น ๆ ได้มีการพัฒนาตามไปด้วย โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายมากขึ้นทั้งรูปแบบและ ประโยชน์ใช้สอย รวมทั้งมีการจัดหาและรักษาวัตถุดิบให้มีอย่างพอเพียงเพื่อลดต้นทุนในการผลิตลง จัดซื้อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ จัดหาตลาดค้าปลีกในบริเวณแหล่งผลิตของตนเอง นอกจากนี้รัฐบาลควร ได้มีการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ใช้สินค้าที่ผลิตได้ภายในประเทศและเป็นวัตถุดิบที่ไม่ก่อให้เกิด ปัญหาสิ่งแวดล้อม เนื่องจากผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้เป็นผลิตภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ ต้นทุนต่ำ และราคา ไม่สูง ในขณะที่ประโยชน์ใช้สอยมิได้แปรผันตามราคาแต่อย่างใด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนิยม

ปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิริจรรธา เครือวีริยะพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษและผู้ช่วยศาสตราจารย์อมรศรี ตันพิพัฒน์ กรรมการที่ปรึกษาปัญหาพิเศษที่สละเวลาอันมีค่าตรวจแก้ไขปัญหาพิเศษจนเสร็จสมบูรณ์เป็นรูปเล่ม อีกทั้งขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่มอบกำลังใจและเอื้อเฟื้อปัจจัยที่จำเป็น ขอขอบคุณ ผู้ใหญ่บ้านสมชัย ชะอ้อนชม ที่ให้ความร่วมมือในการอ่านตรวจสอบความสะอาดทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นไปได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น ขอขอบคุณ คุณไพบลีย์ ตีเลิศมงคลชัยและเพื่อน ๆ ที่ร่วมเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลยังอำเภอบางเลนซึ่งทำให้การเก็บข้อมูลเป็นไปได้ด้วยความสนุกสนาน เพลิดเพลิน

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ที่เป็นกำลังใจให้คอยถามไถ่และช่วยเหลือจนการศึกษาปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ไพศาล ตีเลิศมงคลชัย

กุมภาพันธ์ 2538

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(5)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและปัญหาของการศึกษา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ขอบเขตการศึกษา	4
นิยามศัพท์	4
การตรวจเอกสาร	4
วิธีการศึกษา	7
บทที่ 2	9
สภาพทั่วไปของอำเภอบางเลน และลักษณะทั่วไปของผักตบชวา	9
สภาพทั่วไปของอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม	9
ที่ตั้งและอาณาเขต	9
ลักษณะทางกายภาพ	9
ลักษณะภูมิอากาศ	11
เขตการปกครอง	11
สภาพทางเศรษฐกิจ	11
ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของผักตบชวา	13
บทที่ 3	15
สภาพการผลิตและการตลาดผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา อำเภอบางเลน	15
จังหวัดนครปฐม	15
สภาพการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม	15
ระยะเริ่มแรกของการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา	15
แหล่งผลิต	15
ผู้ผลิต	16

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ขั้นตอนการผลิต	17
ลักษณะการประกอบการ	23
ประเภทของผลิตภัณฑ์	24
สภาพการตลาดผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา	24
รูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่ต้องการของตลาด	25
การกำหนดราคา	27
พฤติกรรมกรซื้อขายและการชำระเงิน	27
ความเคลื่อนไหวของราคาในตลาดระดับต่าง ๆ	27
ลักษณะการกระจายผลผลิต	28
ข้อมูลข่าวสารทางการตลาด	29
บทที่ 4 ผลการศึกษา	31
สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา	31
อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม	
ภาวะการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา	39
ภาวะการตลาดผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา	48
ปัญหาการผลิตและการตลาดผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา	54
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	60
สรุป	60
ข้อเสนอแนะ	62
เอกสารอ้างอิง	65
ภาคผนวก	67
ภาคผนวก ก.	68
ภาคผนวก ข.	76

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	เปรียบเทียบการตากผักตบชวาแบบธรรมชาติและการตากโดยใช้ตู้อบ	18
2	เพศ	32
3	อายุ	32
4	จำนวนสมาชิกในครอบครัว	33
5	ระดับการศึกษา	34
6	อาชีพหลัก	35
7	อาชีพรอง	36
8	อาชีพเสริม	36
9	ภาระหนี้สินในปัจจุบัน	37
10	แหล่งเงินกู้ในช่วงปีที่ผ่านมา	37
11	วัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงิน	38
12	เหตุผลที่ผู้ผลิตประกอบการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา	39
13	ระยะเวลาในการประกอบธุรกิจการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา	40
14	ประเภทของผลิตภัณฑ์ผักตบชวาที่ผลิตได้	41
15	แหล่งความรู้เกี่ยวกับวิธีการและขั้นตอนการผลิต	42
16	ผู้คิดรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ	43
17	ลักษณะแรงงานที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา	44
18	ค่าจ้างแรงงานในการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา	45
19	ประเภทค่าจ้างแรงงานที่ผู้ผลิตใช้จ่าย	45
20	อัตราค่าจ้างแรงงานในการसानเป็ยจากผักตบชวา	46
21	อัตราค่าจ้างแรงงานในการปักดอกผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา	46
22	วิธีการรีดผักตบชวาก่อนนำมาจักสานเป็นผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา	47
23	อุปกรณ์พิเศษที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา	48
24	ผู้รับซื้อผลิตภัณฑ์ผักตบชวาจากผู้ผลิต	49

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ในสำนักงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
25	วิธีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา	50
26	ผู้กำหนดราคาซื้อขายผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา	50
27	วิธีการชำระเงินเมื่อตกลงซื้อขายผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา	51
28	การจัดการเกี่ยวกับการคัดคุณภาพผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาเพื่อจำหน่าย	52
29	การจัดการเกี่ยวกับการคัดขนาดผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาเพื่อจำหน่าย	53
30	การจัดการเกี่ยวกับการขนส่งผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาเพื่อจำหน่าย	53
31	ปัญหาในการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา	55
32	ปัญหาการตลาดผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา	56
33	แนวโน้มการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาในอนาคต	57
34	สาเหตุที่ผู้ผลิตยังคงผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาต่อไปในอนาคต	57
35	แนวทางในการพัฒนาการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา	58
36	ความช่วยเหลือจากส่วนราชการที่ผู้ผลิตต้องการ	58

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แผนที่อำเภอบางเลนโดยสังเขป	10
2	ขั้นตอนการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา	22
3	วิธีการตลาดผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา	30
4	ต้นผักตบชวาก่อนนำมาจักสานเป็นผลิตภัณฑ์	76
5	การตากแดดผักตบชวาแบบธรรมชาติ	76
6	การตากผักตบชวาโดยใช้ตู้อบ	77
7	การopakำมะถันผักตบชวาเพื่อป้องกันเชื้อรา	77
8	การรีดผักตบชวาโดยใช้เครื่องรีด	78
9	แบบผลิตภัณฑ์ (Model) ซึ่งทำจากไม้	78
10	การจักสานผักตบชวาตามแบบ	79
11	ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาที่สมบูรณ์พร้อมร่อนผ้ารับไปจำหน่าย	79

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและปัญหาของการศึกษา

ผักตบชวา (Waterhyacinth) เป็นพืชทางน้ำชนิดหนึ่ง มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Eichhornia crassipes Solms.* มีถิ่นกำเนิดอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำอเมซอน ประเทศบราซิล และขยายพันธุ์แพร่เข้าสู่ประเทศในแถบทวีปอเมริกา ก่อนจะกระจายไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศแรกที่นำเข้ามา ก่อนได้นำไปแสดงในนิทรรศการผ้าฝ้าย (Cotton State Exposition) ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา และนำกลับสู่ประเทศญี่ปุ่น โดยผ่านทางประเทศอินโดนีเซียใน พ.ศ. 2424 ก่อนเข้าสู่ประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 (สมบุญ, 2522 : 47)

ผักตบชวาเป็นพืชที่ขยายพันธุ์ได้อย่างรวดเร็วในแหล่งน้ำธรรมชาติเนื่องจากผักตบชวาเป็นพืชที่มีคุณสมบัติพิเศษหลายอย่าง เช่น มีอัตราการสังเคราะห์แสงที่สูงมาก เพราะแต่ละใบสามารถที่จะกางรับแสงแดดได้เต็มที่ ซึ่งถึงแม้ว่าผักตบชวาจะเป็นพืชลอยน้ำ แต่ถ้าน้ำแห้งลงผักตบชวาก็ยังปรับตัวให้เข้ากับสภาพน้ำแห้งได้โดยการห้อยรากลงในโคลน ต้นที่เลื้อยใหญ่โต จะปรับลดขนาดลงเหลือเป็นต้นแคระมีก้านใบสั้นเพียง 1-2 เซนติเมตร ซึ่งปกติแล้วในขณะที่มีน้ำอย่างบริบูรณ์ จะยาวถึง 90 เซนติเมตร เมื่อถึงหน้าน้ำผักตบชวาจะรอดตาย และหลุดลอยจากต้น แล้วเริ่มแตกใบใหม่ จนเจริญเติบโตขึ้นเหมือนสภาพปกติ อีกทั้งยังสามารถที่จะทนอยู่ได้ในน้ำเค็มในระยะเวลาสั้น ๆ อีกด้วย จึงเป็นการยากลำบากที่จะกำจัดให้หมดไปได้ ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างมาก ทั้งทางด้านการคมนาคมทางน้ำ การประมง การชลประทานและการเกษตรกรรม ทำให้แหล่งน้ำตื้นเขิน สร้างความเสียหายแก่เศรษฐกิจและสังคม จนเป็นเหตุให้รัฐบาลต้องใช้งบประมาณจำนวนมากเพื่อกำจัดวัชพืชน้ำชนิดนี้ แต่ก็เป็นเรื่องยากที่จะกำจัดให้หมดไป อันเนื่องมาจากลักษณะการเจริญเติบโต และการขยายพันธุ์ที่รวดเร็วดังกล่าวไว้ข้างต้น ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย จึงได้ริเริ่มหาทางกำจัดโดยนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งในปัจจุบัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้แก้ไข ใดๆ โดยส่วนตัว การค้าก็ได้มีการศึกษาทดลองจากหน่วยงานต่าง ๆ ของประเทศ เช่น กองอุตสาหกรรมในครอบครัว

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และสังคมของผู้ประกอบการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาภาวะการผลิต ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อศึกษาภาวะการตลาดผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
4. เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินการผลิต และการตลาดผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงลักษณะสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และสังคม ของผู้ประกอบการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เพื่อช่วยให้เกิดความสะดวกในการส่งเสริม เพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญ รวมทั้งเป็นแนวทางในการผลิต ให้มีความเป็นระเบียบ มีระบบยิ่งขึ้น
2. ให้ทราบถึง ภาวะการผลิตและการตลาด ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา รวมทั้งปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นเพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุง และพัฒนาระบบการผลิตให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
3. เป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนา ปรับปรุงและส่งเสริมการค้าในงานอุตสาหกรรมในครัวเรือน เป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรและผู้ผลิต นอกเหนือจากอาชีพหลักที่มีอยู่แล้ว อีกทางหนึ่ง
4. เป็นข้อมูลในการส่งเสริมและขยายช่องทางการผลิต ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ทั้งตลาดภายในประเทศ และการขยายตลาดออกสู่ตลาดโลก
5. ในการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากผักตบชวาเป็นการกำจัด ควบคุมจำนวนวัชพืชที่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมให้มีจำนวนน้อยลง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาค้างนี้ เป็นการศึกษเกี่ยวกับภาวะการผลิต และการตลาดผลิตภัณฑ์จากฝักตบชวา รวมไปถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการผลิตและการตลาดผลิตภัณฑ์จากฝักตบชวา ซึ่งได้มีการดำเนินการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ผลิต ผลิตภัณฑ์จากฝักตบชวา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ทั้งนี้เนื่องจากเป็นแหล่งผลิตแห่งหนึ่งที่สำคัญของประเทศไทย และมีชื่อเสียงในด้านการผลิตงานที่มีคุณภาพ อีกทั้งเป็นจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางมีความสะดวกในการขยาย และพัฒนาปรับปรุงการผลิตต่อไปในอนาคต

นิยามศัพท์

เกษตรกร หมายถึง ผู้ที่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ในที่นี้หมายถึง ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จากฝักตบชวา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

คำนิยาม หมายถึง ความรู้สึก ที่กลุ่มผู้ผลิตและกลุ่มผู้บริโภคผลิตภัณฑ์จากฝักตบชวา ส่วนใหญ่มีต่อฝักตบชวา และผลิตภัณฑ์จากฝักตบชวา

ผลิตภัณฑ์จากฝักตบชวา หมายถึง สิ่งของเครื่องใช้ที่มีค่าในทางเศรษฐกิจ ทำจากส่วนหนึ่งส่วนใด ของฝักตบชวาซึ่งเป็นพืชนำนำมาแปรรูป ฆ่าเชื้อ ทำให้แห้งแล้วนำมาจักสานเป็น สิ่งของเครื่องใช้ นั้น ๆ

การตรวจเอกสาร

สมบุญ ศรีม่วง (2522) ได้เขียนบทความสัมภาษณ์ในหนังสือสัมภาษณ์ ถึงต้นกำเนิดของฝักตบชวาซึ่งอยู่ในประเทศบราซิล ทวีปอเมริกาใต้ ก่อนจะกระจายไปประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งในทวีปเอเชีย ผู้ที่นำเข้ามาเป็นนักธุรกิจชาวญี่ปุ่นได้นำมาแสดงในนิทรรศการผ้า เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่บนสื่อออนไลน์ (Cotton State Exposition) ประเทศสหรัฐอเมริกา ต่อมาก็ได้นำเข้ามายังประเทศญี่ปุ่น

และเข้าสู่ประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 สาเหตุที่ต้องมีการกำจัดผักตบชวาเนื่องจาก ผักตบชวา เป็นพืชที่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างมากทั้งทางด้านการชลประทาน การเกษตร การประมง การท่องเที่ยว รวมถึงภาวะเศรษฐกิจและสังคม โดยการจัดผักตบชวาจะแบ่งได้ 2 ลักษณะด้วยกันคือ 1. การกำจัดให้หมดไปโดยสมบูรณ์ (Eradiation) การกำจัดลักษณะนี้เป็นการกำจัดผักตบชวาให้หมดไปจากสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่ง โดยไม่ให้เหลือแม้แต่ซากของผักตบชวา ซึ่งวิธีนี้จะทำได้ไม่ยากถ้าการแพร่กระจายของผักตบชวาอยู่ในระยะเริ่มแรก มีจำนวนน้อยและอยู่ในบริเวณจำกัด 2. การกำจัดโดยวิธีควบคุม (Control) วิธีนี้เป็นการควบคุมผักตบชวาทางด้านปริมาณมิให้แพร่กระจายไปได้เองโดยธรรมชาติ เป็นการควบคุมให้ผักตบชวาจำกัดอยู่ในสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งวิธีนี้เป็นวิธีที่ปฏิบัติกันโดยทั่วไป เพราะไม่สามารถทำลายหรือกำจัดผักตบชวาในลักษณะการกำจัดให้หมดไปโดยสมบูรณ์ได้

คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2530) กล่าวถึงผักตบชวาว่าแม้จะเป็นวัชพืชที่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างมากก็ตามแต่ในขณะเดียวกันผักตบชวาก็ทำประโยชน์ให้แก่สภาพแวดล้อมด้วยเช่นกัน แต่เป็นประโยชน์ที่มองไม่เห็น เช่น เป็นที่อาศัยของปลา นอกจากนี้ยังมีการพยายามที่จะใช้ประโยชน์จากผักตบชวาทางด้านต่าง ๆ เช่น ใช้ทำเครื่องจักสาน เป็นสิ่งของเครื่องใช้โดยนำมาผ่านการฆ่าเชื้อ ทำให้แห้ง แล้วจึงมาดัดสานเป็นเครื่องใช้ต่าง ๆ ใช้ทำอาหารสัตว์ ซึ่งโดยปกติสัตว์หลายชนิด เช่น วัว ควาย แพะ แกะ หมู ก็กินผักตบชวาอยู่แล้ว สัตว์เหล่านี้จึงมีส่วนช่วยในการกำจัดผักตบชวาอีกทางหนึ่ง ในการทำอาหารสัตว์นี้ก็เป็นการนำผักตบชวาไปแปรรูป แล้วรดเอาส่วนที่เป็นน้ำออก หลังจากนั้นจึงนำมาอัดเป็นเม็ด ซึ่งในใบผักตบชวาแห้งนี้มีโปรตีนอยู่สูงถึงร้อยละ 11.15 และใช้ทำปุ๋ย โดยทำปุ๋ยหมักกองสลับกับชั้นดิน ปุ๋ยคอกและขุขี้ ซึ่งจะเน่าเปื่อยเป็นปุ๋ยหมักที่สามารถที่จะนำไปใช้ในการเกษตรได้ภายใน 2 เดือน จะเห็นได้ว่า ผักตบชวามีประโยชน์ต่อธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ถ้าหากรู้จักควบคุม จำกัดให้มีปริมาณให้พอที่จะนำไปใช้ประโยชน์ ก่อนที่ผักตบชวาจะแก่ตายทับถมกันในแหล่งน้ำนั้น อันเป็นการควบคุมปริมาณ และใช้ผักตบชวาให้เป็นประโยชน์ควบคู่กันไป

ปานทิพย์ เปลื่อนโมณี (2533) เขียนบทความในวารสาร อุตสาหกรรมสาร เรื่อง เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ในวงเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า "พลิกโฉมผักตบชวาเป็นธุรกิจทำเงิน" ว่าในปัจจุบันได้มีการรณรงค์สนับสนุนให้มีการใช้ประโยชน์ในวาระกรมใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุคัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากผักตบชวาจากทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน เนื่องจากเป็นพืชที่ทำลายมลภาวะทำให้รัฐบาลต้องเสียค่าใช้จ่ายในการกำจัดสูงถึงกว่าร้อยล้านบาทต่อปี จากอดีตที่ผ่านมาผลิตภัณฑ์จากผักตบชวายังขาดการยอมรับ เนื่องมาจากความคงทนและค่านิยมนที่เห็นว่าเป็นพืชชั้นต่ำ แต่ในปัจจุบันเกิดการขาดแคลนหอย และไม้ไผ่ อีกทั้งมีการพัฒนารูปแบบ และวิธีการผลิต ทำให้ตลาดขยายตัวกว้างขึ้นอย่างมากทั้งในประเทศและต่างประเทศ เนื่องจากตลาดเปิดกว้างมากขึ้น และความต้องการรวมทั้งกำลังซื้อของตลาดต่างประเทศอยู่ในเกณฑ์สูง ธุรกิจการค้าผลิตภัณฑ์จากผักตบชวามักจะมีพ่อค้าคนกลางสั่งซื้อไปจำหน่าย หรือขายส่งอีกทอดหนึ่ง นอกจากนี้ยังทำหน้าที่รับจำนวนสั่งซื้อ (order) จากลูกค้ามาป้อนแหล่งผลิตอีกด้วย ซึ่งธุรกิจผักตบชวาจะไปได้ด้วยดีต้องอาศัยพ่อค้าคนกลางเพราะพ่อค้าเหล่านี้จะทำหน้าที่เป็นทั้งผู้รับซื้อและผู้ออกแบบผลิตภัณฑ์ให้แปลกใหม่เพื่อป้อนแหล่งผลิต รวมทั้งต้องเป็นพนักงานขายเพื่อหาขอดีสั่งซื้อมาป้อนแหล่งผลิตไปพร้อมกัน ในปัจจุบันผลิตภัณฑ์ผักตบชวาเริ่มมีการส่งออกไปจำหน่ายยังตลาดต่างประเทศมากกว่าในประเทศไทย เพราะเริ่มแรกตลาดในเมืองไทยจำหน่ายยาก จึงทดลองนำไปจำหน่ายต่างประเทศ ปรากฏว่าลูกค้าพอใจ และยอมรับสินค้าชนิดนี้ สำหรับปัญหาในการส่งออกผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา คือถ้าหากมีขอดีสั่งซื้อมาก ๆ อาจจะมีผลผลิตส่งลูกค้าไม่ทัน เนื่องจากงานดังกล่าวเป็นงานฝีมือใช้แรงงานคนเป็นหลัก นอกจากนี้ค่าใช้จ่ายในการขนส่งสินค้าต้องวัดค่อนข้างสูง จึงทำให้ส่งได้น้อยขึ้นต่องวด ต้นทุนสินค้าก็จะสูงตามไปด้วย

ลออรัตน์ ศรีเทียมทอง (2534) ได้ให้สัมภาษณ์ถึงความเป็นมาของงานผลิตภัณฑ์ผักตบชวาอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ในนิตยสารขวัญเรือนว่า เริ่มต้นได้นำมาสอนเด็กนักเรียนในวิชาการงานพื้นฐานอาชีพ และเพื่อเป็นการสนองนโยบายของรัฐบาล ที่จะช่วยกันกำจัดผักตบชวา จึงติดต่อวิทยากรจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ให้มาสอนกลุ่มแม่บ้านนอกเหนือจากเด็กนักเรียน โดยรวมกลุ่มกันประมาณ 20-30 คน แล้วนำผลงานมาออกแสดงในงานต่าง ๆ ของอำเภอ หลังจากนั้นก็เริ่มพัฒนาเป็นธุรกิจการค้า ซึ่งในระยะแรกก็ถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลางพอสมควร ต่อมาก็กำหนดราคาที่ยุติธรรมต่อทั้งผู้ผลิต และพ่อค้าคนกลางที่มาสั่งซื้อ รูปแบบต่าง ๆ ก็ออกแบบกันเองในกลุ่มแม่บ้านหรือจำแบบจากที่ได้พบเห็นจากที่อื่น หรือร้านค้าต่าง ๆ ส่วนขั้นตอนในการผลิต ก็จะแบ่งกลุ่มกันเองในสมาชิกของแต่ละบ้าน ต่อมาก็มีกลุ่มที่ทำการตัดผักตบชวา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ลงวันเวลาสำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ผู้ใช้ควรแจ้งที่มาที่ไปให้ทราบ และหากมีข้อสงสัยหรือข้อผิดพลาด กรุณาแจ้งกลับมาที่

การตลาดในขณะนั้นมักเกินกว่ากำลังผลิตของกลุ่มผู้ผลิต ส่วนปัญหาการผลิตก็เนื่องมาจากปัญหาในช่วงฤดูฝน จะก่อให้เกิดปัญหาเขื่อนรา การตากแดดทำไม่ได้เต็มที่ ถ้าหากตากเก็บเอาไว้ก่อนช่วงฤดูฝนสีก็จะไม่สวย ลูกค้าของผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จะได้แก่กลุ่มพ่อค้าคนกลาง พ่อค้าจากส่วนจตุจักร รวมทั้งมาบุญครอง โดยในระยะแรกจะทำการฝากขาย ต่อมาก็ให้ชื่อขาดเพื่อเป็นกำลังใจแก่ผู้ผลิตว่าเมื่อทำแล้วจะได้รับเงินสดทันที ซึ่งผู้ผลิตก็จะผลิตกันในเวลาว่างหลังจากการทำไร่ ทำนา ส่วนบางรายที่มีอาชีพรับจ้างก็เปลี่ยนมาผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาโดยตรง ทำให้รายได้สูงขึ้น

วิธีการศึกษา

ในการศึกษาภาวะการผลิตและการตลาด ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ในเขตอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ได้แบ่งวิธีการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน เพื่อความสะดวกในการทำความเข้าใจในการหาข้อมูลเพิ่มเติมให้แก่ผู้สนใจธุรกิจการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับข้อมูลปฐมภูมิจากผู้ผลิต ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา โดยใช้แบบสอบถามผู้ประกอบการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาในเขตอำเภอบางเลน เริ่มต้นทำการเก็บข้อมูลเบื้องต้น (Pre-test) จำนวน 10 ชุด เพื่อหาข้อผิดพลาด และแก้ไขแบบสอบถามให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์มากยิ่งขึ้น แล้วจึงนำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขแล้วมาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) จำนวน 41 ตัวอย่าง เพื่อความเหมาะสมในด้านเวลา ค่าใช้จ่าย แรงงานและการคมนาคม โดยแบ่งเป็น กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตำบลคลองนกกระทุง จำนวน 21 ตัวอย่าง กลุ่มอาชีพสตรี ตำบลไทรงาม จำนวน 10 ตัวอย่าง กลุ่มอาชีพสตรี ตำบลนิลเพชร จำนวน 10 ตัวอย่าง อีกทั้งมีการสัมภาษณ์ถึงขั้นตอนและเทคโนโลยี

เมื่อก่อนหน้านี้ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

เมื่อก่อนหน้านี้ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ซึ่งแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 สภาพพื้นฐานทั่วไปทางเศรษฐกิจ และสังคมของผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

ส่วนที่ 2 สภาพการผลิต ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

ส่วนที่ 3 สภาพการตลาด ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

ส่วนที่ 4 ปัญหาด้านการผลิต และการตลาดรวมทั้งแนวทางแก้ไขปัญหา ผลิตภัณฑ์จาก

ผักตบชวา

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีหน่วยงานต่าง ๆ เขียนเป็นรายงานไว้ เพื่อเผยแพร่ศึกษา และมีการค้นคว้าหาข้อมูลเอกสารจาก วารสารต่าง ๆ ทั้งจากห้องสมุด หน่วยงานของทางราชการซึ่งมีนักวิชาการ หรือผู้มีความชำนาญได้เขียนไว้ นำมารวบรวมเรียบเรียง เพื่อให้ผู้มีความสนใจศึกษาสามารถทำความเข้าใจ และสะดวกในการใช้เป็นข้อมูลยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ทั้งหมดนั้น มาเรียบเรียงและสรุปวิเคราะห์ผลด้วยการวิเคราะห์แบบสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics analysis) เพื่อความสะดวกในการศึกษา มีการนำเสนอในรูปแบบตารางและค่าสถิติอย่างง่าย เช่น ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ในการอธิบายถึงลักษณะทั่วไปในการผลิต การตลาด และผลการศึกษาต่าง ๆ ประกอบเพื่อแสดงถึงการเปรียบเทียบลักษณะโครงสร้าง ปัญหา และแนวทางแก้ไขต่าง ๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

สภาพทั่วไปของอำเภอบางเลน และลักษณะทั่วไปของผักตบชวา

สภาพทั่วไปของอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เป็นสถานที่ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันทั่วไป มีระบบการคมนาคมที่ดี เป็นศูนย์กลางทางการค้าและการเกษตรที่สำคัญแห่งหนึ่งของไทย มีสภาพทั่วไปดังนี้ (ฝ่ายปกครองและพัฒนางานสำนักงาน อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม , 2535 : 1)

ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอบางเลนเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดนครปฐม ตั้งอยู่บริเวณลุ่มน้ำท่าจีน ซึ่งเป็นพื้นที่ในบริเวณที่ราบลุ่มภาคกลางมีพื้นที่ 588.836 ตารางกิโลเมตร หรือ 368,022 ไร่ ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 67 กิโลเมตร โดยมีอาณาเขตดังนี้

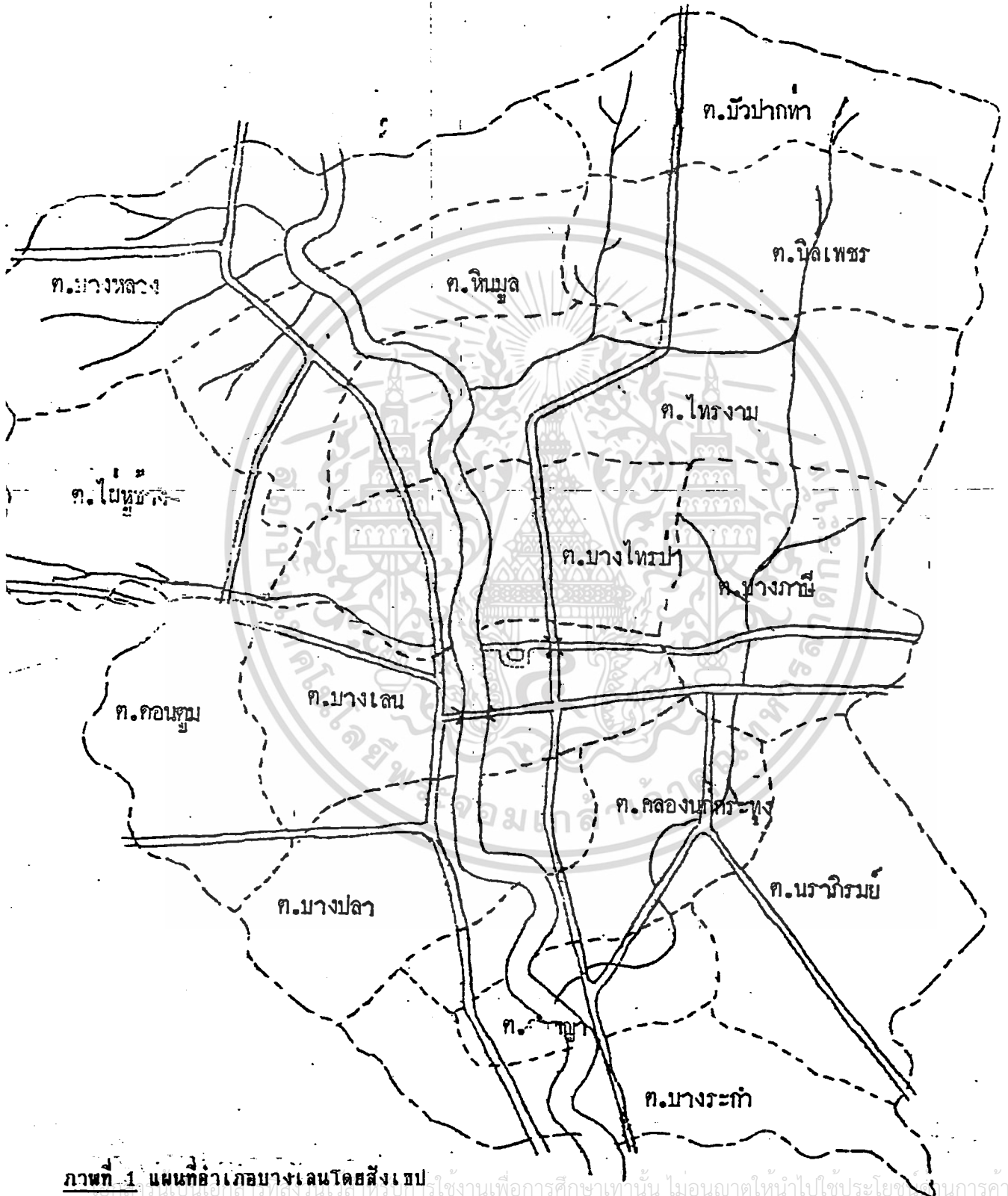
ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอสองพี่น้อง	จังหวัดสุพรรณบุรีและอำเภอลาดบัวหลวง
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอนครชัยศรี	จังหวัดนครปฐม
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอไทรน้อย	จังหวัดนนทบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอกำแพงแสน	อำเภอคอนคาญ จังหวัดนครปฐม

สภาพทางกายภาพ

ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม ไม่มีภูเขา ไม่มีป่าไม้ มีแต่แม่น้ำท่าจีนไหลผ่านจากทิศเหนือสู่ทิศใต้ ตลอดสองฝั่งของแม่น้ำท่าจีนมีลำคลองแยกจากแม่น้ำท่าจีนหลายสายที่สำคัญ

ได้แก่ คลองบางเลน , คลองพระพิมล , คลองบางหลวง , คลองบางไทร , คลองบางภาษี , คลองนกกระทุง , คลองนราภิรมย์ เป็นต้น

เมื่อการพิมพ์หนังสือฉบับนี้พิมพ์ใหม่ให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 1 แผนที่อำเภอบางเลนโดยสังเขป
 1. เป็นเขตอำเภอที่ส่งมอบให้แก่วิชาการเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ในการค้า
 ที่มา : (ฝ่ายปกครองและพัฒนางานสำนักงาน อำเภอบางเลน , 2535 : 1) สารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สภาพภูมิอากาศ

สภาพอากาศโดยทั่วไปของอำเภอบางเลน มีลักษณะภูมิอากาศคล้ายคลึงกับอำเภอและจังหวัดอื่น ๆ ในภาคกลาง กล่าวคือ จะมีลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่านในเดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ และลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้พัดผ่านในเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม นอกจากนี้ยังมีลมตะวันออกเฉียงใต้ จากทะเลจีนใต้ เริ่มพัดผ่านเข้ามาในช่วงกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม จากอิทธิพลของลมมรสุมดังกล่าวทำให้เกิดฤดูกาล 3 ฤดูคือ ฤดูฝน ฤดูหนาวและฤดูร้อน ซึ่งความแตกต่างของอุณหภูมิระหว่างฤดูร้อนและฤดูหนาวจะมีไม่มากนัก

เขตการปกครอง

อำเภอบางเลนแบ่งการปกครองออกเป็น 15 ตำบล 173 หมู่บ้าน คือตำบลบางเลน มี 12 หมู่บ้าน ตำบลบางหลวง มี 21 หมู่บ้าน ตำบลบางระกำ มี 15 หมู่บ้าน ตำบลลำพญา มี 11 หมู่บ้าน ตำบลนราภิรมย์ มี 9 หมู่บ้าน ตำบลคลองนกกระทุง มี 11 หมู่บ้าน ตำบลบางปลา มี 13 หมู่บ้าน ตำบลบางภาษี มี 13 หมู่บ้าน ตำบลดอนตูม มี 9 หมู่บ้าน ตำบลบางไทรป่า มี 10 หมู่บ้าน ตำบลไทรงาม มี 11 หมู่บ้าน ตำบลหินมูล มี 11 หมู่บ้าน ตำบลไผ่ห้าฝ้าง มี 7 หมู่บ้าน ตำบลนิลเพชร มี 10 หมู่บ้าน ตำบลบัวปากท่า มี 10 หมู่บ้าน และมีสุขาภิบาล 4 แห่ง คือ สุขาภิบาลบางเลน สุขาภิบาลรางกระทุ่ม สุขาภิบาลลำพญาและสุขาภิบาลบางหลวง

สภาพทางเศรษฐกิจ

1. การเกษตรกรรม ลักษณะที่ดินของอำเภอบางเลน โดยทั่วไปเป็นดินเหนียวดำ
 กรุงเทพฯ การระบายน้ำต่ำ ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง ใช้ประโยชน์ในการเกษตรกรรมเป็น
 ส่วนใหญ่ พื้นที่ถือครองทำการเกษตรจำนวน 318,051 ไร่ เป็นพื้นที่ทำนา 227,090 ไร่
 ไร่ ผลไม้สวนนี้เริ่มเอกสารที่สงวนไว้สำหรับนอกรางงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เข้าไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 พืชปลูกไม้ยืนต้น 13,171 ไร่ พืชพืชผัก 11,900 ไร่ พืชปลูกไม้ดอกไม้ประดับ 1,070 ไร่
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พื้นที่ปลูกหน่อไม้ฝรั่ง 2,032 ไร่ ที่เหลือเป็นพื้นที่สำหรับทำเกษตรกรรมอื่น ๆ ซึ่งผลทางการเกษตรของอำเภอบางเลนที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว อ้อย ผักสดและไม้ผลต่าง ๆ ส่วนพืชที่กำลังทำรายได้ให้อำเภอบางเลนเพิ่มขึ้นในขณะนี้คือ หน่อไม้ฝรั่ง การปลูกสัตว์ มีการทำปศุสัตว์ในเขตอำเภอบางเลนที่สำคัญ คือ การเลี้ยงเป็ด 346 ฟาร์ม ประมาณ 1,400,000 ตัว การเลี้ยงไก่ 500 ฟาร์ม ประมาณ 470,000 ตัว การเลี้ยงหมู 50 แห่ง ประมาณ 35,000 ตัว การเลี้ยงวัว ประมาณ 4,970 ตัว การเลี้ยงควาย ประมาณ 270 ตัว การเลี้ยงแกะ ประมาณ 750 ตัว และการเลี้ยงห่าน ประมาณ 12,500 ตัว การประมง ในเขตอำเภอบางเลน แบ่งออกเป็น การเลี้ยงปลา 200 ราย ประมาณ 5,000 ไร่และการเลี้ยงกุ้ง 80 ราย ประมาณ 300 ไร่

2. การอุตสาหกรรมและการพาณิชย์ จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม 14 แห่ง มีโรงสี 19 แห่ง มีธนาคารอยู่ 5 แห่ง มีบริษัทห้างหุ้นส่วนประมาณ 33 แห่ง และมีตลาดสินค้าอุปโภคบริโภคตั้งอยู่ในบริเวณแหล่งชุมชนใหญ่ ๆ ดังนี้ ตลาดสดบางเลน ตลาดสดชมพูหงษ์ ตลาดสดบางหลวง ตลาดสดลำพญา ตลาดสดบัวปากท่าและตลาดนัดบางภาษี

3. แรงงาน ประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอบางเลน ประกอบอาชีพทางด้านเกษตร ซึ่งต้องให้แรงงานตลอดปี จึงไม่มีการว่างงานตามฤดูกาล แรงงานในภาคเกษตรส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานในพื้นที่ นอกจากนี้แรงงานบางส่วนยังไปประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ จึงไม่เกิดปัญหาการว่างงาน

4. การบริการ อำเภอบางเลนไม่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ และสามารถเดินทางไปมาระหว่างจังหวัดหรือกรุงเทพมหานครได้ภายใน 1 วัน เท่านั้น จึงไม่มีโรงแรมสำหรับให้บริการด้านที่พักอาศัย ส่วนใหญ่การให้บริการจะเป็นไปในด้านของร้านอาหารริมถนนทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 346(ถนนพหลดคีร์ห์) ซึ่งผู้ใช้บริการจะเป็นผู้ใช้เส้นทางผ่านไปมาและประชาชนในอำเภอเป็นส่วนใหญ่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของผักตบชวา

ผักตบชวา (*Eichhornia crassipes*) เป็นพืชที่เจริญอยู่บนผิวน้ำ จัดเป็นพืชประเภทลอยน้ำ (Floating plant) โดสปกติแล้วรากจะไม่ยึดติดกับพื้นดิน แต่ถ้าน้ำตื้นรากสามารถจะห้อยยึดติดกับพื้นดินได้ ลักษณะต้นประกอบด้วยกลุ่มของใบเรียงกันเป็นกระจุก ในต้นหนึ่ง ๆ จะมีใบตั้งแต่ 2 ใบขึ้นไป โคนก้านใบมีกาบใบ (Sheath) มีลักษณะเป็นเยื่อบาง ๆ สีขาวแกมเขียวหุ้มลำต้นติดกับไหล (Stolon) ซึ่งเป็นลำต้นที่ทอดไปตามผิวน้ำช่วยในการขยายพันธุ์ผักตบชวาให้เพิ่มสูงขึ้น ต้นหนึ่ง ๆ ของผักตบชวาจะมีส่วนที่เรียกว่าไหลนี้แตกออกไปได้หลายอัน เมื่อไหลแตกออกไปแล้วก็จะเจริญขึ้นเป็นต้นใหม่ได้พร้อมทั้งมีรากเกิดขึ้น (สภากาชาดไทย, 2533 : 4)

ราก

รากของผักตบชวาเป็นแบบรากฝอย (Fibrous root) คือมีรากย่อย ๆ เป็นกระจุก รากส่วนที่แทงออกมาจะมีลักษณะอวบ สีขาว เมื่อมีอายุมากขึ้นจึงจะมีรากขนอ่อน (Root hair) ที่มีสีน้ำตาลอ่อนและเมื่อแก่ตัวลงรากขนอ่อนนี้จะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลเข้มจนถึงสีดำ ความยาวของรากจะแตกต่างกันไปประมาณ 60-90 เซนติเมตร

ใบ

เป็นแบบใบเดี่ยว (Simple leaf) ประกอบด้วยแผ่นใบ (Blade) และก้านใบ (Petiole) แผ่นใบมีลักษณะคล้ายรูปไตหรือรูปหัวใจมักมีความกว้างมากกว่าความยาว เมื่อยังอ่อนปลายมักจะมีมนแต่เมื่ออายุมากขึ้นปลายใบจะแหลมมีสีเขียวเข้มขึ้น ขอบใบเรียบ ก้านใบมีลักษณะกลม เรียบ อวบน้ำ ถ้าต้นผักตบชวาเจริญอยู่ห่าง ๆ กันลำต้นจะเล็กก้านใบจะพองออกเป็นกุ่มลอยน้ำลักษณะเช่นนี้ เรียกว่า Buoyancy leaf แต่ถ้าผักตบชวาเจริญอยู่ในที่แคบเบียดชิดกันมาก ๆ ก้านใบก็จะไม่พองออก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดอก

ผักตบชวามีดอกสีฟ้าสวยงามมากลักษณะเป็นช่อไม่มีก้านดอก (Spike) ในช่อหนึ่ง ๆ จะมีจำนวนดอกแตกต่างกันไป ถ้าช่อดอกเล็กจะมีดอกประมาณ 4-5 ดอก แต่ถ้าช่อดอกใหญ่อาจจะมีจำนวนดอกเพิ่มขึ้นจนถึง 60 ดอก ดอกแต่ละดอกจะประกอบด้วย กลีบดอก (Perianth) 6 กลีบ ปลายกลีบแยกเป็นแฉกมีขนาดแตกต่างกัน

การสืบพันธุ์

โดยทั่ว ๆ ไปผักตบชวาก็ไม่มีเมล็ดสำหรับสืบพันธุ์ นอกจากในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เช่น ในตอนที่น้ำแห้งในฤดูแล้งต้นผักตบชวาก็แห้งตายหมด ครั้นพอถึงฤดูฝน เมล็ดที่ฝักตัวอยู่ในดินจะเริ่มงอกขึ้นมาเป็นต้นอ่อนและในไม่ช้าก็จะเจริญเติบโตขึ้น การสืบพันธุ์ของผักตบชวาที่พบเห็นอยู่ทั่วไป คือ การแตกไหลแล้วเจริญเติบโตเป็นลำต้นติดอยู่กับต้นแม่เป็นจำนวนมากจนเกิดเป็นแพขนาดใหญ่ หลังจากที่ดินอ่อนเกิดรากและใบของตนเองได้ภายในเวลาไม่กี่วัน ซึ่งพืชน้ำจืดนี้สามารถเจริญเติบโตครอบคลุมพื้นที่ที่พืชน้ำได้เป็นเวลานานนัก

คุณสมบัติพิเศษของผักตบชวา

แม้ว่าผักตบชวาจะเป็นพืชน้ำจืด แต่ผักตบชวาก็มีคุณสมบัติพิเศษโดยสามารถทนอยู่ในน้ำเค็มได้ในระยะเวลาสั้น ๆ อีกทั้งเมื่อน้ำในแหล่งน้ำต่าง ๆ แห้งลง ผักตบชวาก็สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพน้ำแห้งนี้ได้เป็นอย่างดี โดยการหยั่งรากลงในโคลนและปรับตัวลดขนาดของต้นลง ต้นที่เคยใหญ่โตจะลดขนาดลงเป็นต้นแคระ จากเดิมต้นที่เคยยาวถึง 90 เซนติเมตรจะสั้นลงจนเหลือเพียง 1-2 เซนติเมตร ครั้นถึงหน้าน้ำต้นผักตบชวาแคระเหล่านี้ก็จะหลุดลอยออกจากดิน แล้วเริ่มแตกใบใหม่ค่อย ๆ เจริญเติบโตขึ้นจนมีสภาพปกติที่พบเห็นทั่วไปในแหล่งน้ำที่สมบูรณ์และเมื่อน้ำผักตบชวาไปขึ้นเป็นขึ้น ๆ ขึ้นส่วนเหล่านี้ยังสามารถสืบพันธุ์ต่อไปได้ หากนำไปทิ้งในน้ำ โดยมีผู้ทดลองผ่าซีกตามยาว แต่ละซีกก็สามารถสืบพันธุ์ได้อีกเช่นกัน หรือหาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ภายในที่ศูนย์การศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า นำมาผ่าซีกตามขวางเป็นหลาย ๆ ชิ้น ชิ้นส่วนเหล่านี้ก็สามารถแตกหน่อสืบพันธุ์ต่อไปได้อีกด้วย

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุคัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

สภาพการผลิตและการตลาดผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

สภาพการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ระยะเริ่มแรกของการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

โครงการค้นคว้าและทำประโยชน์ใช้สอยจากผักตบชวา นั้น แท้จริงแล้วได้มีการริเริ่ม โดยกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม โดยเริ่มตั้งแต่ปี 2521 แต่โครงการดังกล่าวเริ่มได้รับความนิยมน้อยลงแพร่หลายเมื่อไม่นานมานี้เอง โดยเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องงานจักสานจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมได้ทดลองนำผักตบชวามาตากแห้ง ก่อนจะนำมาสานเป็นเครื่องใช้สอยประเภทกระจาด กระบุง ตะกร้า ฯลฯ ซึ่งปรากฏว่าเมื่อสานออกมาแล้วมีความสวยงามไม่แพ้เครื่องจักสานชนิดอื่น จึงได้นำไปฝึกสอนและเผยแพร่ให้กับชาวบ้านในเขตชนบทโดยเฉพาะท้องถิ่นที่มีผักตบชวาขึ้นอยู่หนาแน่น

ปัจจุบันกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมได้สนับสนุนให้มีวิทยากรพิเศษ ที่ผ่านการอบรมจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ไปฝึกสอนชาวบ้านเกี่ยวกับกรรมวิธีการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาและพืชเส้นใยอื่น ๆ ในพื้นที่ต่าง ๆ ด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการนำเอาวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถสร้างรายได้เพิ่มให้แก่ชาวบ้านได้ (คณะกรรมการตัดสินการประกวดด้านเศรษฐกิจระดับประเทศ , 2537 : 1)

แหล่งผลิต

ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีค่าทางเศรษฐกิจ โดยการนำส่วนหนึ่ง ส่วนใดของผักตบชวามาผ่านการแปรรูป ฆ่าเชื้อ ทำให้แห้งแล้วนำมาจักสานเป็นสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ สำหรับประเทศไทยส่วนใหญ่ผลิตในท้องถิ่นชนบทเขตภาคกลางและภาคเหนือ เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมมีวัตถุดิบอยู่หนาแน่น สำหรับพื้นที่เขตบางเลน อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมนั้นสภาพไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทั่วไปเป็นที่ลุ่ม ไม่มีป่าไม้ ไม่มีภูเขา มีเพียงแม่น้ำท่าจีนไหลผ่านและสองฝั่งของแม่น้ำท่าจีนนั้นมี
ลำคลองแยกจากแม่น้ำท่าจีนหลายสาย ซึ่งแม่น้ำลำคลองเหล่านี้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของวัดตุ้มที่
ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ได้แก่ ต้นผักตบชวา เจริญเติบโตกระจายอยู่ทั่วไปตามแหล่ง
น้ำธรรมชาติเหล่านี้ จากสภาพที่เหมาะสมดังกล่าว ทำให้อำเภอบางเลนเป็นแหล่งผลิตผลิตภัณฑ์
จากผักตบชวาที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศ

ผู้ผลิต

การพัฒนานำผักตบชวามาตากแห้ง แล้วนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ประโยชน์ในชีวิต
ประจำวัน และเป็นสิ่งของมีค่าทางเศรษฐกิจของอำเภอบางเลนนั้น มักผลิตกันในนามกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกร ซึ่งได้รับการส่งเสริมจากสำนักงานเกษตรจังหวัดและกรมพัฒนาชุมชนจังหวัดนครปฐม
โดยกลุ่มผู้ผลิตดังกล่าวจะมีประมาณ 3-4 กลุ่ม กลุ่มที่เริ่มต้นประกอบการผลิตจนเป็นที่แพร่หลาย
มากขึ้น ได้แก่ กลุ่มอาชีพสตรี ตำบลคลองนกกระทุง โดยมีการเรียนการสอนอบรมให้ความรู้
ในด้านการผลิตกันภายในกลุ่มอีกทั้งมีการส่งไปเข้ารับการอบรมกับเจ้าหน้าที่ วิทยากรจากกรม
ส่งเสริมอุตสาหกรรม ต่อมาเมื่อทางกลุ่มได้ขยายตัวขึ้น สมาชิกมีเพิ่มมากขึ้น ก็ได้้นำความรู้
ไปสอนให้กับเกษตรกรในท้องที่ใกล้เคียง จนถึงปัจจุบันกลุ่มที่ผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา อำเภอ
บางเลน จังหวัดนครปฐม จะประกอบด้วย กลุ่มอาชีพสตรีผลิตเครื่องใช้ผักตบชวา ตำบลนิลเพชร
หมู่ 2 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตำบลไทรงาม กลุ่มอาชีพสตรี ตำบลลำพญาและกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
ตำบลบางภาษี โดยลักษณะของผู้ประกอบการ หรือผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา นี้ยังสามารถแบ่ง
ได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. ประเภทลงทุนเอง ผู้ผลิตประเภทนี้จะลงทุนทุกอย่าง เริ่มตั้งแต่ได้รับคำสั่ง
ซื้อจากพ่อค้าประจำแล้วจะเป็นผู้จัดหาผักตบชวาแห้ง ไหมปักดอก ผ้าปู เครื่องรีด หีองอบ ฯลฯ
พร้อมทั้งทำการผลิตภายในครอบครัวตนเองทั้งหมด เมื่อได้ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาแล้วก็จะนำ
ผลิตภัณฑ์ที่ได้ไปส่งให้กับหัวหน้าหรือผู้รับผิดชอบประจำกลุ่ม หลังจากนั้นพ่อค้าประจำที่ได้สั่งซื้อไว้
ก็จะมารับสินค้าในวันที่กำหนดพร้อมทั้งชำระเงิน โดยปกติจะชำระเป็นเงินสด แล้วหัวหน้ากลุ่ม
ก็จะชำระเงินต่อให้กับผู้ผลิต พร้อมทั้งหักเงินเข้าเป็นเงินสมทบเพื่อเป็นเงินทุนสนับสนุนสำหรับกลุ่ม
ประมาณร้อยละ 3-5 ของรายได้ที่ได้รับ ส่วนผลิตภัณฑ์นั้นพ่อค้าก็จะรับไปจำหน่ายต่ออีกทอดหนึ่ง
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นอกจากนี้ผู้ผลิตบางรายอาจจะจัดสรรผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้บางส่วนนำไปจำหน่ายด้วยตนเองต่อไป

2. ประเภทลงทุนแรงงาน ส่วนใหญ่มักเป็นสมาชิกในกลุ่ม โดยจะรับวัสดุหรือจัดหาวัสดุ อุปกรณ์การสานผลิตภัณฑ์ผักตบชวาทำการผลิตตามความถนัดของตน เช่น ทำการสานเป็ยเป็นสายแล้ว ก็จะมีผู้ผลิตขั้นต่อไปมารับซื้อไปจักสาน หรือบุผ้าต่อไป ผู้ผลิตประเภทนี้จะได้รับค่าตอบแทนจากงานที่ตนทำได้ เช่น ผู้ที่ทำการสานถักเป็ยขายก็จะกำหนดราคาเป็นเมตร เมตรละ 0.50-1.50 บาท แล้วแต่ขนาดใหญ่หรือเล็ก เป็นต้น สมาชิกประเภทนี้จะไม่ต้องรับผิดชอบเรื่องการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ไม่ว่าจะเป็นวิธีการจำหน่าย หรือสถานที่จำหน่าย เป็นต้น

สมาชิกในกลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวา อำเภอบางเลน มีทั้งแม่บ้านและสมาชิกในครอบครัวซึ่งกำลังอยู่ในวัยเรียน โดยใช้เวลาว่างจากการเรียนมาทำการจักสานเป็นรายได้พิเศษช่วยเหลือพ่อแม่ รายได้ที่ได้รับจะไม่แน่นอนขึ้นกับปริมาณงานที่ทำได้ และความยากง่ายของงานเป็นหลัก อาชีพดังกล่าวถือเป็นอาชีพเสริมพิเศษ หลังจากว่างจากงานอาชีพหลักซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นอาชีพทางการเกษตร คือการทำนา ทำสวน ฯลฯ การผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวานั้น นอกจากจะถือเป็น การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัตถุดิบในท้องถิ่นแล้วยังทำให้เกิดอาชีพใหม่ที่ทำรายได้ให้แก่ครอบครัวเพิ่มขึ้นอีกด้วย (ลออรัตน์ , 2534 : 27)

ขั้นตอนการผลิต

การผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาสามารถผลิตได้ตามขั้นตอนต่าง ๆ คล้ายคลึงกับการผลิตผลิตภัณฑ์จากพืชเส้นใยอื่น ๆ (ภาพที่ 2) จะแตกต่างกันบ้างก็เพียงเล็กน้อย โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ คือ (ชั้น , 2537)

การคัดเลือกผักตบชวา คัดเลือกผักตบชวาที่ไม่อ่อนและไม่แก่เกินไป มีความยาวไม่ต่ำกว่า 70 เซนติเมตร เพื่อสะดวกแก่การจักสาน ส่วนของใบและรากให้ตัดทิ้งไป ส่วนที่เหลือนำมาล้างน้ำให้สะอาดผ่าซีกก้านผักตบชวาโดยจะผ่า 2-4 ส่วนขึ้นอยู่กับการใช้ในการจักสาน ซึ่งจะช่วยให้ตากแดดแห้งเร็วขึ้นและป้องกันเชื้อราได้ดีอีกด้วย หลังจากนั้นนำมาตาก โดยทั่วไปมีเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่บนสื่อออนไลน์ได้ กรุณาแจ้งที่มาของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ตากแบบธรรมชาติ โดยนำมาเรียงตากบนพื้นหญ้า พื้นซีเมนต์ หรือ บนสังกะสี แต่วิธีที่ดีที่สุดคือการตากโดยการวางผักตบชวาบนพื้นที่ยกสูงขึ้นเล็กน้อยจากพื้นดิน เพื่อให้อากาศถ่ายเทด้านล่าง หมั่นกลับด้านผักตบชวาให้รับแดดทั่วถึงกันประมาณ 6-7 วัน แต่ถ้าเป็นฤดูฝนจะตากนานกว่านี้ พยายามอย่าให้กระทบน้ำฝนหรือความชื้น ผักตบชวาที่ขึ้นอยู่ในน้ำสะอาดเมื่อตากแล้วจะมีสีขาวนวล แต่ถ้าขึ้นในน้ำสกปรกเมื่อตากแล้วจะมีสีน้ำตาลเข้ม

2. ตากโดยใช้ตู้อบ มีลักษณะเป็นตู้อบที่ใช้พลังงานความร้อนจากแสงอาทิตย์พื้นที่ของตู้อบประมาณ 10 ตารางเมตร สามารถตากผักตบชวาได้ 50,000-80,000 ต้น โดยการเรียงก้านผักตบให้เป็นระเบียบ พยายามกลับก้านผักตบชวาที่อบนั้นทุกวันเป็นเวลา 3 วัน เมื่อแห้งแล้วก็มัดเก็บไว้มัดละประมาณ 100 ก้าน เก็บไว้ในที่ไม่วัสดุเปียกชื้นและความชื้น สำหรับข้อเปรียบเทียบระหว่างการตากผักตบชวาแบบธรรมชาติ และการตากโดยใช้ตู้อบได้แสดงไว้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการตากผักตบชวาแบบธรรมชาติและ การตากโดยใช้ตู้อบ

ตากแบบธรรมชาติ	ตากโดยใช้ตู้อบ
1. ใช้เวลาตาก 7 วัน	1. ใช้เวลาตาก 3 วัน
2. ใช้พื้นที่มาก	2. ใช้พื้นที่น้อย
3. อาจถูกฝนทำให้เกิดเชื้อรา	3. ความร้อนสูง ไม่ทำให้เกิดเชื้อรา
4. ต้องเสียเวลาเก็บเข้าออกทุกวัน	4. ไม่ต้องเก็บตลอดระยะเวลา 3 วัน
5. ผักตบชวาไม่กรอบหัก	5. ถ้าตากเกิน 3 วันจะกรอบและเปราะ
6. ได้ผักตบชวาแห้งไม่สม่ำเสมอ	6. ผักตบชวาแห้งสม่ำเสมอ
7. ต้นทุนต่ำ	7. ต้นทุนสูง
8. ไม่สามารถตากได้ในฤดูฝน	8. มีแดดเล็กน้อยก็สามารถตากได้
9. ใช้แรงงานมาก	9. ใช้แรงงานน้อย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การป้องกันเชื้อรา ในการจักสานผลิตภัณฑ์จากผักตบชวานั้นปัญหาที่พบมากที่สุด ได้แก่ ปัญหาเชื้อราในผักตบชวา เป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจให้กับผู้ผลิตและผู้จำหน่ายเป็นอย่างมาก ปัจจุบันได้มีหน่วยงานจากราชการและเอกชนพยายามหาวิธีกำจัดเชื้อราให้ได้ผลเด็ดขาด โดยทั่วไปขั้นตอนนี้จะทำหลังจากการตากแดดผักตบชวาจนแห้งดีทีแล้ว หลังจากนั้นจะนำมามัดรวมกัน โดยมัดเพียงด้านเดียวมัดละประมาณ 20 ก้าน แขนงไว้ในที่โปร่งพยายามอย่าให้กระทบน้ำฝน และน้ำค้าง เพราะจะทำให้ขึ้นรา แขนงไว้ประมาณ 2-3 วัน จนแห้งสนิทแล้วจึงนำมาผ่านการป้องกันเชื้อราซึ่งวิธีที่ใช้กันมีอยู่ 3 วิธีดังนี้

1. การอบกำมะถัน เป็นวิธีป้องกันเชื้อราที่ประหยัดและนิยมใช้แพร่หลายกันมากที่สุด ขั้นตอนในการทำนั้น เริ่มจากนำผักตบชวาที่แห้งสนิทแล้วไปอบควันกำมะถันในตู้อบหรือในตุ่มใส่น้ำที่มีความมิดชิดเป็นเวลา 2-3 วัน จากนั้นจึงนำไปจักสานเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ แต่เพื่อให้การป้องกันเชื้อราได้ผลแน่นอน อาจจะนำผลิตภัณฑ์ที่สานเสร็จแล้วไปอบกำมะถันอีกครั้งเป็นเวลา 1 วัน ซึ่งขั้นตอนนี้จะได้อีกต่อไป

สำหรับควันกำมะถันนั้น ใช้ผงกำมะถันโรยลงบนถาดไฟอ่อน ๆ ใส่ในภาชนะที่ปลอดภัยวางไว้มุมใดมุมหนึ่งของตู้อบ ซึ่งตู้อบนี้อาจเป็นตุ่มที่ทำจากไม้หรือสังกะสี หรือจะใช้ตุ่มใส่น้ำทั่วไปก็ได้โดยให้ความร้อนจากเตาถ่านและโรยด้วยผงกำมะถันทิ้งไว้ประมาณ 1 วัน โดยในส่วนของตู้อบนี้ควรระวังให้มีความมิดชิดไม่ให้อากาศถ่ายเทได้

2. แช้ด้วยกรดบอริก วิธีนี้เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ใช้ในการป้องกันเชื้อราในผักตบชวา ด้วยการใช้กรดบอริก ผสมน้ำให้เจือจางในระดับที่ไม่เป็นอันตรายต่อร่างกาย ระดับความเข้มข้นที่ใช้กันทั่วไปจะใช้กรดบอริก 30 กรัมผสมน้ำ 1 ลิตร หรือ 1,000 ซีซี คนให้เข้ากัน จากนั้นนำก้านผักตบชวาที่ตากแห้งแล้วมาแช่ทิ้งไว้ประมาณ 2-3 ชั่วโมง เพื่อหยุดการเจริญเติบโตของเชื้อรา ต่อจากนั้นให้นำไปตากแดดให้แห้งก่อนที่จะนำไปจักสานเป็นผลิตภัณฑ์ต่อไป

เนื่องจากวิธีนี้ค่อนข้างอันตราย และ กรดบอริก ยังเป็นสารต้องห้ามซึ่งทางราชการประกาศห้ามทำการซื้อขายทั่วไป อีกทั้งสารเคมีชนิดนี้จะมีฤทธิ์กัดผักตบชวาให้มีความคงทนน้อยลง เพราะฉะนั้นการกำจัดเชื้อราด้วยวิธีนี้จึงไม่นิยมใช้กันเท่าใดนัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. แห้วสารซัลเฟอร์ เมทโทโบโซไฟท์ (Salpher metogisophite) ซึ่งเป็นสารเคมีที่มีสภาพเป็นเกล็ด นำสารซัลเฟอร์ เมทโทโบโซไฟท์ จำนวน 500 กรัม ผสมกับน้ำ 100 ลิตร คนให้เข้ากัน จากนั้นนำผักตบชวาที่ตากแห้งแล้วลงแช่พอให้ซึมเข้าเนื้อในดีพอหรือประมาณ 1-2 ชั่วโมง เสร็จแล้วนำขึ้นวางบนตะแกรงให้น้ำหยดลงถึงหรืออ่างที่รองอยู่ด้านล่างทิ้งผักตบชวาผึ่งไว้บนตะแกรงจนกว่าจะแห้งสนิทจากนั้นจึงนำไปรดก่อนที่จะทำการจักสานต่อไป

การป้องกันเชื้อราโดยใช้สารซัลเฟอร์ เมทโทโบโซไฟท์ เป็นวิธีที่ปลอดภัยและได้ผลมากที่สุด กรรมวิธีไม่ยุ่งยากเหมือนวิธีอื่น ๆ ซึ่งนอกจากทำให้ไม่เกิดเชื้อราแล้วยังป้องกันแมลงกัดกินได้อีกด้วย อีกทั้งสารเคมีชนิดนี้สามารถนำมาใช้ในการประกอบอาหารได้จึงไม่มีการแพ้หรือเป็นพิษ นอกจากนี้ยังหาซื้อได้ทั่วไป แต่ปัญหาคือที่น้ำยาที่ใช้แล้วนั้นไม่ควรทิ้งลงในแม่น้ำลำคลองหรือในที่ที่ไม่ควรทิ้ง เพราะน้ำยาดังกล่าวจะมีผลต่อสภาพแวดล้อมอย่างไรหรือไม่นั้นยังเป็นเรื่องที่ต้องทำการศึกษาต่อไป (ปานทิพย์ , 2533 : 61)

การรดผักตบชวา ผักตบชวาที่ตากแห้งดีแล้ว เส้นจะไม่เรียบควรรดเส้นให้เรียบก่อนที่จะนำมาใช้จักสาน เทคนิคการรดมี 2 วิธี คือ

1. รดด้วยมือ ใช้มือจับปลายทั้งสองข้างของเส้นผักตบชวาแล้วนำมาพาดกับขอบโต๊ะหรือเก้าอี้ไปมาตลอดเส้นจนเรียบ
2. รดด้วยเครื่อง เครื่องรดผักตบชวาชนิดนี้ มีลักษณะเป็นการใช้มือหมุนซึ่งออกแบบโดยกองอุตสาหกรรมในครอบครัว ถ้าซื้อจากท้องตลาดราคาประมาณเครื่องละ 4,000-8,000 บาทแล้วแต่ขนาดและคุณภาพ สำหรับกลุ่มอาชีพสตรีตำบลคลองนกกระทุงมีสมาชิกที่มีความสามารถในการผลิตเองต้นทุนเครื่องละประมาณ 400-500 บาท การรดขึ้นอยู่กับผักตบชวาที่ใช้ถ้าเป็นชนิดทั้งก้านกลม ๆ ก็ให้เอาปลายก้านส่วนเรียวเล็กเข้าเครื่องรดก่อนเพราะจะทำให้เส้นไม่แตก แต่ถ้าใช้ผักตบชวาที่เป็นแบบผ่าซีกก็ให้เอาปลายก้านส่วนโคนใหญ่เข้าเครื่องรดก่อน แล้วหมุนเครื่องเข้าหาตัวผู้รดเสมอ รดเพียงครั้งเดียวก็เรียบ (อุทุมพร , 2528 : 42)

การจักสานผักตบชวา นำผักตบชวาที่เตรียมไว้ตามขนาดที่ต้องการมาสาน หรือเลือกสรรเป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ประดิษฐ์เป็นรูปต่าง ๆ ตามแบบ (Model) แบบดังกล่าวจะทำด้วยไม้หรือกระดาษแข็ง มีรูปและไมวากกรรมใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะ เช่นเดียวกับผลิตภัณฑ์ที่ต้องการ ตัวแบบจึงถือได้ว่าเป็นหัวใจของการผลิตผลิตภัณฑ์จาก ผักตบชวา ผลิตภัณฑ์จะออกมาสวยงามหรือไม่ก็อยู่ที่แบบ ดังนั้นแบบจึงต้องมีการปรับปรุงพัฒนา ให้สอดคล้องกับความต้องการ หรือความต้องการของตลาดอยู่ตลอดเวลา

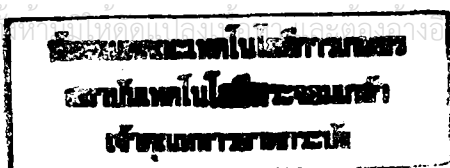
ผักตบชวาเป็นพืชเส้นใยค่อนข้างนิ่ม เทคนิคการจักสานมักใช้วิธีการขด การพัน การขลิบเกลียว หรือการสานไขว้กัน เพื่อให้มีแรงยึดเหนี่ยวให้แน่นและแข็งแรง ทั้งนี้จะใช้วิธีการ สานแบบอื่นก็ได้ ขึ้นอยู่กับลักษณะของผลิตภัณฑ์และจุดประสงค์ในการใช้งาน

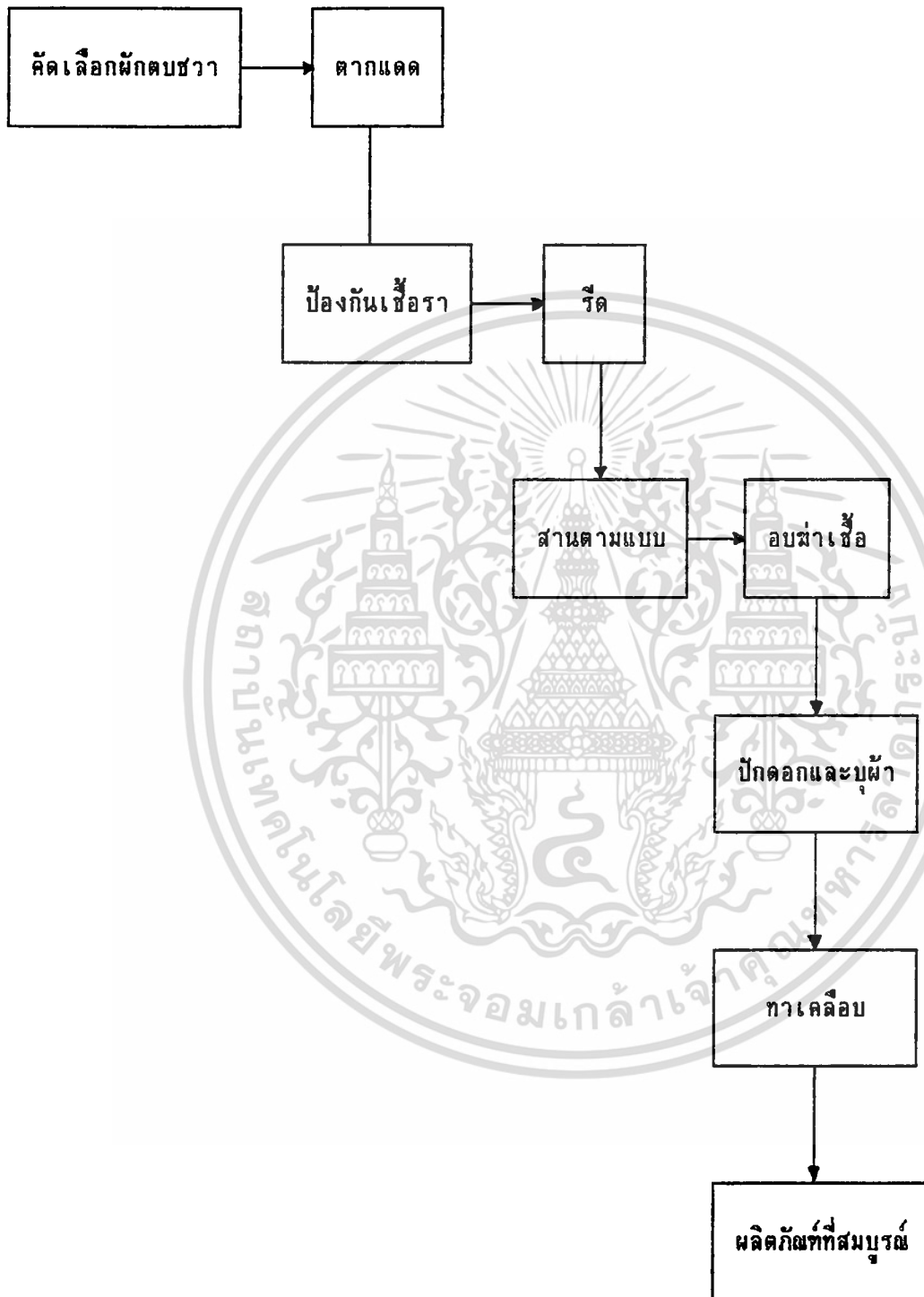
การอบผลิตภัณฑ์ เมื่อได้ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาปริมาณมากพอก็จะนำไปอบรวมกันอีกครั้งในห้องอบ ประมาณ 1 วัน โดยใช้ความร้อนจากเตาถ่านที่วางไว้ด้านล่าง พร้อมโรยผง กำมะถันเพื่อฆ่าเชื้อราอีกครั้งหนึ่ง

การปักดอกและบุผ้า หลังจากที่ได้นำผลิตภัณฑ์ออกมาจากตูบก็จะป็นขั้นตอนการ ออกแบบลายและปักดอกด้วยฟางไหมบนผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความดึงดูดความ สนใจของผู้บริโภค ลักษณะการปักดอกจะไม่มีแบบตายตัวขึ้นกับศิลปะในการออกแบบของผู้ผลิตใน แต่ละท้องถิ่น หลังจากนั้นก็จะทำการบุผ้าด้านในสำหรับผลิตภัณฑ์ที่มีความจำเป็นบางชิ้น

การทาเคลือบ เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา โดยใช้น้ำมัน วานิชหรือแลคเกอร์ที่มีขายในท้องตลาดทั่วไปทาเคลือบบนผิวของผลิตภัณฑ์ทั้งภายนอก และภายใน อย่างน้อย 2 ครั้ง เพื่อรักษาคุณภาพของเส้นผักตบชวาให้คงรูปตลอดการใช้งาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งยังเป็นทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิธีหลักเลี้ยงเชื้อราในผักตบชวา

1. ขั้นตอนในการนำผักตบชวาไปตากแดดให้แห้งนั้นเท่าที่ปรากฏมักจะพบว่าชาวบ้านนิยมตากก้านผักตบชวาไว้ตามพื้นดิน ซึ่งปกติตามพื้นดินอาจจะมีเชื้อราซึ่งมองไม่เห็นเกาะอยู่ก็ได้ การตากบนพื้นดินยังทำให้ผักตบชวาแห้งช้า และจะเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดเชื้อราได้โดยง่ายอีกด้วย วิธีตากแห้งที่นี้ไม่ควรตากไว้บนตะแกรงหรือพื้นที่ยกสูงหรือตากแขวนไว้ตามราว เป็นต้น วิธีเหล่านี้จะทำให้อากาศถ่ายเทได้สะดวกขึ้นและทำให้ผักตบชวาแห้งเร็วหลักเลี้ยงการเกิดเชื้อรา
2. ขณะที่ทำการจักสานผลิตภัณฑ์ผักตบชวาอยู่นั้น ผู้ผลิตส่วนใหญ่นิยมเอาน้ำจืดหรือพรหมก้านผักตบชวาที่แห้งแล้วให้เปียกหมาด ๆ เพื่อให้ก้านผักตบชวานิ่มและง่ายต่อการจักสาน ซึ่งวิธีดังกล่าวเป็นบ่อเกิดของความชื้นจะทำให้เกิดเชื้อราตามมา จึงควรหลีกเลี่ยงวิธีการดังกล่าวด้วยการทำการจักสานในขณะที่ก้านผักตบชวาแห้งสนิทจริง ๆ
3. การทาเคลือบน้ำมันวานิชหรือแลคเกอร์บนตัวชิ้นผลิตภัณฑ์ผักตบชวาที่จักสานเสร็จเรียบร้อยแล้วนั้นเป็นวิธีหนึ่งในการป้องกันมิให้ผักตบชวาดูดซับความชื้นได้โดยง่าย แต่วิธีนี้จะทำให้ต้นทุนของผลิตภัณฑ์สูงขึ้นตามไป (ปานทิพย์ , 2533 : 62)

ลักษณะการประกอบการ

1. ขนาด ได้กล่าวแล้วว่า กลุ่มผู้ประกอบการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา อำเภอ บางเลน จังหวัดนครปฐม จะมีอยู่ด้วยกัน 3-4 กลุ่ม แต่ละกลุ่มจะมีสมาชิกประมาณ 20-40 คน โดยแต่ละกลุ่มจะสามารถผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ออกไปได้เป็นมูลค่ารวมประมาณ 16,000-25,000 บาท/สัปดาห์ ซึ่งไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับจำนวนสมาชิกภายในกลุ่มและจำนวนสั่งซื้อจากพ่อค้า มีมากน้อยเพียงใด ซึ่งมูลค่ารวมที่ผลิตได้ต่อหนึ่งสัปดาห์นี้จะเป็นผลิตภัณฑ์รูปแบบต่าง ๆ กระจายไปตามความต้องการของพ่อค้าที่มารับสินค้าไป

2. ช่วงเวลาการผลิต ผู้ผลิตในพื้นที่อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมนี้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จึงมักจะใช้เวลาว่างหลังจากการทำกรเกษตรหรืออาชีพหลักอื่น ๆ มาทำการผลิตผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเป็นอาชีพรองหรืออาชีพเสริม ส่วนใหญ่จึงผลิตกันตลอดทั้งปีแต่ปริมาณไม่วากรรมใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สินค้าที่ผลิตได้ไม่แน่นอน ขึ้นกับความยากง่ายของแต่ละชิ้นงานและปริมาณความต้องการของตลาด เช่น ในช่วงเทศกาลปีใหม่ที่พ่อค้าประจำจะสั่งสินค้าเพิ่มขึ้นจากปกติเป็นจำนวนมากจนบางครั้งทำให้เกิดปัญหาผลิตได้ไม่ทันตามความต้องการ

ประเภทของผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นจากผักตบชวาในเขตอำเภอบางเลนนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องใช้ชนิดต่าง ๆ กระเป๋าถือสำหรับสุภาพสตรี กระเป๋าสะพาย ก่องกั๊กชู รองเท้า กระเป๋า ฯลฯ ซึ่งจะเน้นเป็นผลิตภัณฑ์ในลักษณะใช้ประโยชน์เชิงอเนกประสงค์มากกว่าจะเจาะจงให้เป็นผลิตภัณฑ์ใช้สอยเพื่อวัตถุประสงค์ใด ๆ แต่เพียงอย่างเดียว เนื่องจากตลาดผลิตภัณฑ์ที่ติดกรรมในปัจจุบันได้ใช้กลยุทธ์ "การตลาดนำการผลิต" เป็นการผลิตโดยอาศัยตลาดเป็นตัวชี้้นำ ซึ่งได้มีการสำรวจตลาดโดยบริษัทเอกชนบางแห่ง แสดงให้เห็นถึงความต้องการผลิตภัณฑ์ที่สามารถสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้โดยตรง และตรงกับวัตถุประสงค์ในการใช้งานของผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบผลิตภัณฑ์ ผู้ผลิตจะได้รับจากพ่อค้าที่มารับซื้อซึ่งได้กล่าวไว้แล้ว ทำให้ผู้ผลิตประสบกับปัญหาการผลิตสินค้าแล้วจำหน่ายไม่ได้หรือลดน้อยลง อย่างไรก็ตามแม้ว่าระบบการค้าเนิ่นการดังกล่าวจะทำให้ลดปัญหาการตลาดลงได้ แต่ปัญหาที่ตามมาคือขาดผู้มีความสามารถในการออกแบบ เมื่อผู้ผลิตได้รับข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์ใช้สอยของตัวผลิตภัณฑ์แล้วก็ตาม ผู้ผลิตส่วนใหญ่จะยังคงยึดถือรูปแบบเดิมในการผลิตมากกว่าที่จะทำการเปลี่ยนรูปแบบใหม่ ๆ ในทันที ลักษณะดังกล่าวเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในอำเภอบางเลน โดยมีผู้ผลิตเพียงไม่กี่คนที่เป็นผู้ออกแบบผลิตภัณฑ์ทั้งในตำบลคลองนกกระทุง และแหล่งผลิตอื่น ๆ ทำให้รูปแบบต่าง ๆ ไม่มีความหลากหลายมากนัก ซึ่งปัญหาดังกล่าวทำให้การใช้กลยุทธ์ "การตลาดนำการผลิต" ไม่ได้ผลเท่าที่ควร (ชุ้น , 2537)

สภาพการตลาดผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ในระยะแรกคนส่วนใหญ่ไม่ยอมรับผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เนื่องจากเห็นว่าผักตบชวาเป็นพืชชั้นต่ำ มองดูไร้ค่าเมื่อเปรียบเทียบกับเครื่องจักสานชนิดอื่น ๆ ทำให้ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาไม่วางกรรมใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีเหตุคัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มีคุณค่าลดน้อยลง ผลิตภัณฑ์ประเภทนี้จึงไม่ได้รับความสนใจเท่าใดนัก ต่อมาเกิดสภาพปัญหาการขาดแคลนหวาย และไม้ไผ่ทำให้ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาเริ่มเข้ามามีบทบาท นอกจากนี้การพัฒนา รูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่มีการพัฒนาด้านฝีมือและพัฒนาด้านประโยชน์ใช้สอยมากขึ้น ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาได้รับความสนใจจากลูกค้าในเวลาต่อมา ปัจจุบันผลิตภัณฑ์จากผักตบชวากลายเป็นสินค้าที่ได้รับความนิยมและการยอมรับจากตลาดภายในประเทศ และตลาดภายนอกประเทศเป็นอย่างมาก (ปานทิพย์ , 2533 : 153)

ตามแนวนโยบายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ได้มีการกำหนดกลยุทธ์ทางการผลิตและการตลาด โดยใช้ "การตลาดนำการผลิต" หมายถึงการผลิตโดยอาศัยตลาดเป็นตัวชี้นำ ปัจจุบันผู้ที่อยู่ในวงจรการผลิตและการตลาดผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาได้นำกลยุทธ์ดังกล่าวมาใช้เช่นเดียวกัน กล่าวคือ จะต้องสำรวจความต้องการของตลาดก่อน เช่น ชนิดของสินค้า รูปแบบของสินค้า จากนั้นจึงออกแบบผลิตภัณฑ์และแนะนำให้ชาวบ้านในท้องถิ่นผลิตผลิตภัณฑ์ตามที่ตลาดต้องการในเวลานั้น ซึ่งก็จะทำให้เกิดความมั่นใจได้ว่าเมื่อผลิตออกมาแล้วจะจำหน่ายได้แน่นอน

รูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่ต้องการของตลาด

นับเป็นเรื่องที่ต้องยอมรับกันว่าเกษตรกร หรือชาวบ้านผู้ผลิตสินค้าต่าง ๆ ในท้องที่เขตชนบทมักประสบกับปัญหาทางการตลาดมาช้านานแล้ว ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไทยในท้องที่นั้นก็ประสบปัญหานี้ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจากหน่วยงานราชการส่งเสริมที่ตัวผู้ผลิตแต่เพียงอย่างเดียวขาดการเชื่อมโยงข้อมูลทางการผลิตและการตลาดเข้าด้วยกัน ปัจจุบันฝ่ายราชการและเอกชนได้ตระหนักถึงผลเสียหายที่เกิดขึ้นจากการผลิตแล้วจำหน่ายไม่ได้ หรือไม่สามารจำหน่ายได้ในราคาที่คุ้มทุน จึงได้พยายามที่จะเผยแพร่ความรู้ทางการตลาดไปสู่เกษตรกร โดยนำข้อมูลข่าวสารความต้องการของตลาดส่งกลับไปสู่ผู้ผลิตสินค้า ใช้สื่อสารมวลชนต่าง ๆ เป็นตัวเผยแพร่กระจายข่าวสาร เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร เป็นต้น ตามแนวทางดังกล่าวนี้เองทำให้ขณะนี้บริษัทเอกชนบางบริษัทที่ทำการค้าผลิตภัณฑ์ประเภทนี้ ได้ปรับกลยุทธ์ทางการตลาด โดยใช้วิธีทำการสำรวจตลาดในแต่ละปี จากนั้นจึงค่อยนำรูปแบบที่ตลาดต้องการ

ไปสอนหรือขยายแนวความคิดไปสู่ชาวบ้าน ด้วยวิธีการนี้เมื่อผลิตผลิตภัณฑ์สำเร็จ และคุณภาพ เป็นที่พอใจก็สามารถส่งสินค้าออกสู่ตลาดได้ทันที เพราะตลาดมีความต้องการผลิตภัณฑ์รูปแบบนั้น ๆ อยู่แล้ว

สำหรับผลิตภัณฑ์จากผักตบชวานั้น อาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยมีการผลิต การตลาด และการส่งออกเป็นอันดับหนึ่งของโลก โดยพิจารณาทั้งในด้านการผลิตการออกแบบ รวมทั้ง รายได้ที่ได้รับ ขณะนี้มีหลายประเทศในเอเชียได้ริเริ่มผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาเช่นกัน แต่ ยังไม่ได้ผลิตกันอย่างจริงจัง จะเห็นได้จากการที่อินโดนีเซียส่งคนมาดูงานจักสานผลิตภัณฑ์จาก ผักตบชวาของไทยเมื่อไม่นานมานี้ ในขณะที่ประเทศฟิลิปปินส์ก็มีการผลิตสินค้าดังกล่าวเช่นเดียวกัน แต่รูปแบบยังไม่หลากหลาย นอกจากนั้นผลิตภัณฑ์จากเกษตรกรในเขตชนบทของประเทศไทยยังสามารถผลิตผลิตภัณฑ์เป็นชิ้นใหญ่ ๆ อย่างเฟอร์นิเจอร์ได้อีกด้วย ซึ่งเห็นได้ว่าประเทศไทยยังเป็นผู้นำในด้านการผลิตและการตลาดผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาเหนือประเทศคู่แข่งทางการค้าในแถบ เอเชียอยู่อีกมาก (นิรนาม , 2533 : 16)

ปัจจุบันได้มีรายงานจากผู้ทำการค้าผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาว่า ผลิตภัณฑ์บางประเภท เป็นที่ต้องการของตลาดมาก เช่น ตะกร้ารูปไก่ ซึ่งเดิมผลิตขึ้นเพื่อใช้เป็นภาชนะใส่ผลไม้ นับเป็น ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ได้รับความนิยมทั้งตลาดในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง เทศกาลปีใหม่ของทุกปี สำหรับประโยชน์ใช้สอยจากตะกร้ารูปไก่นี้มิได้ใช้ประโยชน์แค่ใส่ผลไม้ เพียงอย่างเดียว ในปัจจุบันได้มีการพัฒนามา เป็นกระเป๋าส่งของขวัญให้ผู้ใหญ่ในช่วง เทศกาลสำคัญ โดยใช้บรรจุไข่ไก่แล้วหุ้มด้วยพลาสติกใสอีกชั้นหนึ่ง สำหรับในประเทศมาเลเซียนิยมใช้ผลิตภัณฑ์ ดังกล่าวใส่ไข่ไก่แจกให้แขกหรือที่มาในงานพิธีแต่งงาน นอกจากนี้จะใช้ประโยชน์ในเทศกาล และประเพณีดังกล่าวแล้ว ตะกร้ารูปไก่จากผักตบชวาเนี่ยยังใช้เป็นภาชนะใส่อาหารต่าง ๆ เช่น ไข่ทอด หมูทอด ถั่วทอด ฯลฯ ใช้เสิร์ฟลูกค้าตามร้านอาหารและภัตตาคาร หรืออาจจะใช้ใส่ ของกระจุกกระจิกในสำนักงาน หรืออาจจะพัฒนาเป็นที่ใส่กระดาษชำระ ร้านค้าบางแห่งดัดแปลง เป็นที่ใส่ผ้าเช็ดมือก็ได้ (ปานทิพย์ , 2533 : 155) เห็นได้ว่าหากพัฒนาประโยชน์ใช้สอยให้กว้าง ขึ้นเท่าใดตลาดของผลิตภัณฑ์ประเภทนี้ก็จะเป็นกว้างมากขึ้นเท่านั้น เพราะโอกาสของชาวบ้าน ผู้ผลิตหรือกลุ่มแม่บ้านก็ยิ่งเปิดกว้างอยู่มากตามการพัฒนาในด้านประโยชน์ใช้สอยของผลิตภัณฑ์

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีให้คิดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การกำหนดราคา

ผู้ที่มีบทบาทและมีส่วนเกี่ยวข้องกับในวงจรของการผลิตและการตลาดผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาที่สำคัญมี 3-4 ฝ่าย ได้แก่ พ่อค้าประจำจากต่างจังหวัดที่รับซื้อ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ผู้นำกลุ่มแม่บ้านและพ่อค้าปลีก ผู้ที่มีบทบาทในการกำหนดราคาจะมีการตกลงร่วมกันระหว่างพ่อค้าประจำกับผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งผู้นำกลุ่มแม่บ้านก็จะได้มีการประชุมปรึกษารวบรวมหรือกับสมาชิกกลุ่มเพื่อตกลงราคาที่เหมาะสมกับต้นทุนการผลิต พร้อมทั้งหาข่าวสารข้อมูลทางการตลาดเพิ่มเติม เพื่อไม่ให้ถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าประจำหรือพ่อค้าคนกลาง ราคาที่ตกลงร่วมกันนี้ก็จะ เป็นราคาที่พอใจของทั้งฝ่ายกลุ่มผู้ผลิต พ่อค้าคนกลาง และพ่อค้าปลีกปลายทาง (ภาพที่ 3)

พฤติกรรมการซื้อขาย และ การชำระเงิน

ในการซื้อขายผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา นั้น จะชำระเงินสดทันทีเมื่อได้รับมอบสินค้า ทุกขั้นตอนของการซื้อขาย พฤติกรรมการซื้อขายจะเป็นลักษณะดังกล่าว เว้นแต่ว่าจะเป็นความต้องการของสมาชิกในกลุ่มเฉพาะรายที่จะขอรับค่าแรงงานเป็นงวด ๆ แทนที่จะรับค่าแรงในการผลิตเป็นรายชิ้นที่ผลิตได้ซึ่งก็มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้น ส่วนใหญ่การซื้อขายระหว่างผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรือผู้รวบรวมผลิตภัณฑ์กับพ่อค้าจากต่างจังหวัดที่มาสั่งซื้อผลิตภัณฑ์นี้ จะเป็นพ่อค้าประจำที่ทำการซื้อขายกันมานาน

ความเคลื่อนไหวของราคาในตลาดระดับต่าง ๆ

ระดับท้องถิ่น ตลาดในระดับนี้ ได้แก่ กิจกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกับพ่อค้าคนกลางประจำจากต่างจังหวัด ซึ่งจะได้รับค่าตอบแทนเป็นค่าแรงงานต่อชิ้นตามเนื้องานหรือจำนวนที่ผลิตได้จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับชนิด ประเภทและความยากง่ายของงาน โดยมีการหักเงินจากค่าตอบแทน เพื่อใช้เป็นเงินทุนในการพัฒนารูปแบบ ช่วยเหลือสังคมและกลุ่มประมาณร้อยละ 3-5 ของค่าตอบแทนที่ได้รับขึ้นอยู่กับทางสมาชิกภายในกลุ่มจะตกลงกัน (สมชัย , เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สวชนไวสำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นับญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า 2537)

เมื่อกฎระเบียบใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระดับกลาง เป็นการกำหนดราคาร่วมกันระหว่างพ่อค้าประจำจากต่างจังหวัดซึ่งรับสินค้าจากผู้ผลิตกับพ่อค้าปลีกและตลาดรับซื้อทั่วไป เช่น ห้างสรรพสินค้า ตลาดนัดจตุจักร บริษัทส่งออกผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของไทยต่าง ๆ เป็นต้น โดยระดับราคาจะขึ้นอยู่กับคุณภาพและชนิดของผลิตภัณฑ์ เช่น ตะกร้าอเนกประสงค์ขนาดเล็กจะมีราคาในระดับท้องถิ่น 25-30 บาท เมื่อพ่อค้าประจำมารับไปจำหน่ายให้กับพ่อค้าปลีก ก็จะกำหนดราคาให้กับพ่อค้าขายปลีกประมาณใบละ 50-55 บาท และร้านค้าปลีกก็จะขายให้ผู้บริโภคประมาณใบละ 60-65 บาท ตะกร้าขนาดกลางราคาประมาณ 80-120 บาท เมื่อขายในตลาดค้าปลีกราคาจะตกประมาณ 150-200 บาท และตะกร้าขนาดใหญ่ราคาในตลาดท้องถิ่นประมาณ 180-220 บาท พ่อค้าขายปลีกจะขายให้ผู้บริโภคประมาณ 250-300 บาท เป็นต้น

ระดับปลายทาง การซื้อขายในตลาดปลายทาง หมายถึง การซื้อขายระหว่างผู้ผลิตซึ่งผลิตผลิตภัณฑ์นำไปขายปลีกเองหรือไปขายส่งให้กับพ่อค้าปลีกด้วยตนเอง สำหรับราคาของตลาดในระดับนี้จะไม่มีความเคลื่อนไหวมากนัก ทั้งนี้เนื่องจากการกำหนดราคาจะขึ้นอยู่กับต้นทุน ค่าแรงงานและความต้องการของตลาดเป็นหลัก รวมทั้งขึ้นอยู่กับความต้องการผลิตภัณฑ์ในส่วนที่เพิ่มจากปกติ เช่น ในช่วงเทศกาลปีใหม่จะมีคำสั่งซื้อผลิตภัณฑ์จำนวนมากทำให้จำเป็นต้องเร่งส่งมอบสินค้าให้ทันตามที่ตกลงกันได้

ลักษณะการกระจายผลผลิต

1. **มีพ่อค้าประจำมารับซื้อ** ในกรณีนี้สมาชิกในกลุ่มผู้ผลิตจะทำการคัดเลือกหัวหน้าหรือผู้รับผิดชอบประจำกลุ่ม เพื่อทำหน้าที่รวบรวมผลผลิตจากผักตบชวาที่ผลิตได้จากสมาชิกในกลุ่ม โดยจะมีการทำบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับสมาชิก เช่น ชื่อและที่อยู่ จำนวนที่ผลิตได้ เพื่อความสะดวกในการชำระเงิน และหักเงินสมทบทุนในกลุ่มดังที่ได้กล่าวไว้แล้ว โดยเริ่มต้นจากการที่หัวหน้ากลุ่มรับคำสั่งซื้อจากพ่อค้าประจำจากกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดอื่น ๆ พ่อค้าจะกำหนดวันที่จะมารับสินค้า โดยปกติจะกำหนดมารับสัปดาห์ละครั้งหรือสองสัปดาห์ต่อครั้งแล้วแต่ความต้องการของตลาดในขณะนั้น หลังจากนั้นหัวหน้ากลุ่มก็จะจัดสรรปันส่วนการผลิตตามคำสั่งซื้อของพ่อค้าให้กับสมาชิกในกลุ่มตามความสามารถในการผลิตของสมาชิกแต่ละคน แต่ละครอบครัว พร้อมทั้งแจ้ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
สงวนลิขสิทธิ์ทุกประการ ออกพิมพ์ตามมติที่ประชุมและต้องแจ้งไปยังสำนักพิมพ์ทุกครั้งหากนำไปใช้

วันกำหนดที่จะต้องส่งผลิตภัณฑ์ที่เสร็จสมบูรณ์แล้วให้กับหัวหน้ากลุ่ม เมื่อถึงวันครบกำหนดพ่อค้าก็จะมารับผลิตภัณฑ์พร้อมชำระเป็นเงินสดให้หัวหน้ากลุ่มชำระต่อกับสมาชิกต่อไป ซึ่งค่าใช้จ่ายในการขนส่งนั้นพ่อค้าประจำจะเป็นผู้รับผิดชอบเอง

2. เป็นผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาด้วยตนเอง ในกรณีที่ผู้ผลิตที่มีกำลังผลิตสูงจะผลิตผลิตภัณฑ์ให้ได้ครั้งละมาก ๆ แล้วนำไปส่งขายให้กับตลาดค้าปลีกด้วยตนเอง ตลาดที่ส่งส่วนใหญ่ ได้แก่ ตลาดนัดจตุจักร เป็นต้น โดยผู้ผลิตประเภทนี้จะรับคำสั่งซื้อจากพ่อค้าปลีกจากตลาดรับซื้อดังกล่าว หลังจากผลิตได้ก็จะส่งมาจำหน่ายโดยปกติมักจะส่งจำหน่าย 1-2 เดือนต่อครั้ง ซึ่งในกรณีที่ผู้ผลิตจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเดินทางและค่าขนส่งด้วยตนเอง นอกจากนี้ผู้ผลิตบางรายก็จะมีร้านค้าปลีก เพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาเป็นของตนเองอีกด้วย (สมชัย , 2537)

ข้อมูลข่าวสารการตลาด

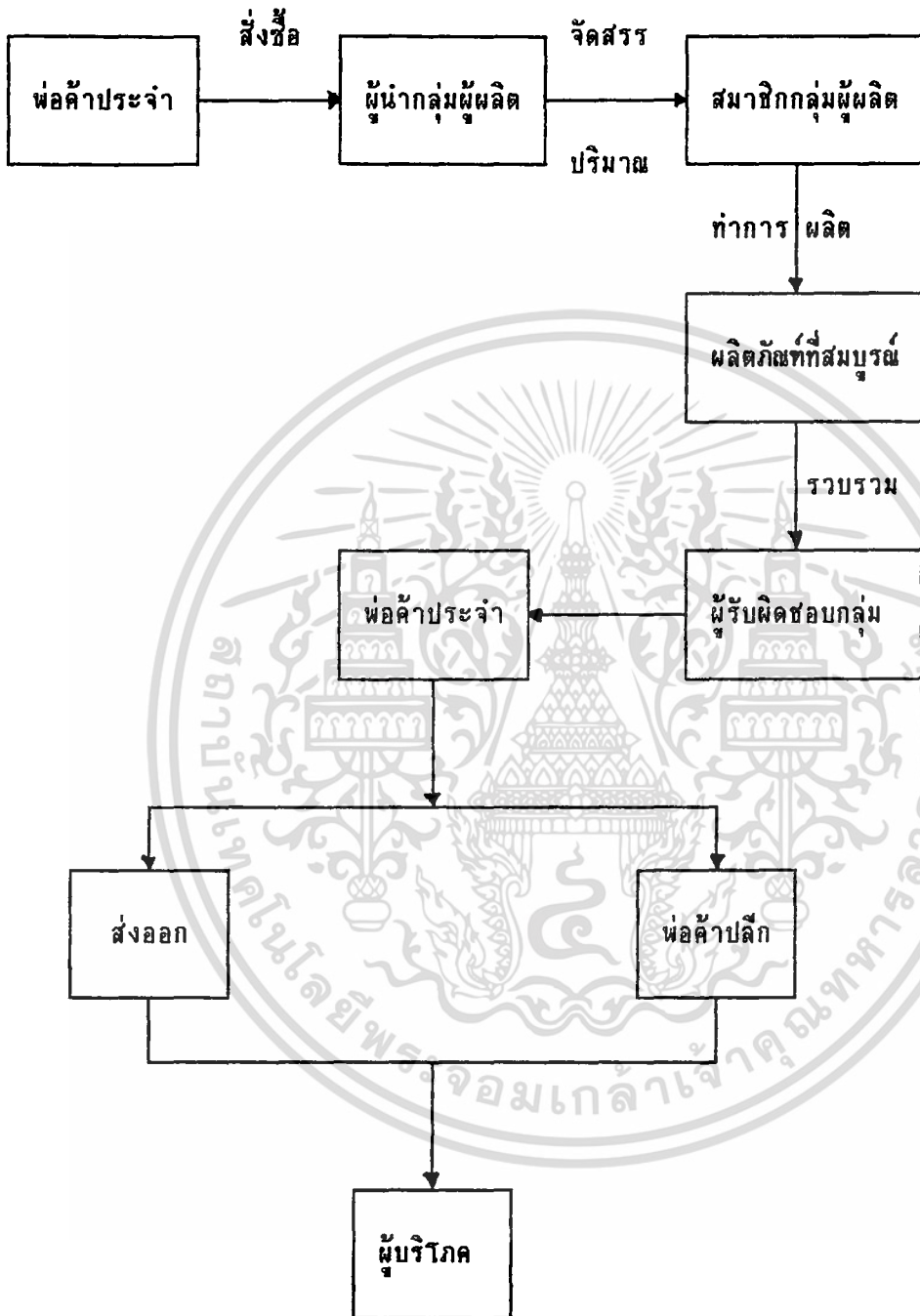
แหล่งข่าวสารการตลาดที่เกี่ยวข้องกับความเคลื่อนไหวของราคาของชนิดและรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่ต้องการของตลาดนั้น จะมาจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

1. จากวงการค้าด้วยกัน โดยการติดตามข่าวสาร ความเคลื่อนไหวของราคาจากกลุ่มผู้ผลิตในท้องถิ่นใกล้เคียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผู้ค้าปลีกขั้นสุดท้ายซึ่งมีโอกาสได้ใกล้ชิดกลุ่มลูกค้าและผู้บริโภคโดยตรง

2. จากสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์หรือเอกสารข่าวสารทางการค้าของทางราชการ ซึ่งได้นำเสนอข่าวสารบทความสารคดีที่เกี่ยวข้องผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกันที่มีการซื้อขายกันในแหล่งอื่น ๆ

3. จากตลาดผู้บริโภคโดยตรง ในกรณีที่มีโอกาสออกร้านค้าตามงานต่าง ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3 วิธีการตลาดผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาภาวะการผลิต และการตลาดผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมนี้ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 41 ชุด จากกลุ่มผู้ผลิตกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตำบลคลองนกกระทุง จำนวน 21 ชุด กลุ่มอาชีพสตรี ตำบลไทรงาม จำนวน 10 ชุด และกลุ่มอาชีพสตรี ตำบลนิลเพชร จำนวน 10 ชุด โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ตอน คือ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ผลิต ภาวะการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ภาวะการตลาดผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา และปัญหาการผลิตและการตลาดผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ซึ่งปรากฏผลการศึกษา ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา อำเภอบางเลน

เพศ

จากการศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 41 ชุด พบว่าผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ผักตบชวา เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย กล่าวคือ เป็นเพศหญิงจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 90.24 และเป็นเพศชาย 4 คน คิดเป็นร้อยละ 9.76 (ตารางที่ 2)

อายุ

ผู้ผลิตส่วนใหญ่มีอายุ 46 ปีขึ้นไป มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 56.09 รองลงมา คือ อายุระหว่าง 36-45 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 24.39 ผู้ผลิตที่มีอายุน้อยกว่า 26 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 12.20 และผู้ผลิตที่มีอายุระหว่าง 26-35 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 3 คนคิดเป็นร้อยละ 7.32 (ตารางที่ 3)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2 เพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หญิง	37	90.24
ชาย	4	9.76
รวม	41	100.00

ตารางที่ 3 อายุ

อายุ (ปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 26 ปี	5	12.20
26-35 ปี	3	7.32
36-45 ปี	10	24.39
46 ปีขึ้นไป	23	56.09
รวม	41	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จำนวนสมาชิกในครอบครัว

ส่วนใหญ่ผู้ผลิตมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 5-6 คน จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 43.90 รองลงมา มีจำนวนสมาชิก 3-4 คน จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 31.71 และจำนวนสมาชิกในครอบครัว 1-2 คน มีน้อยที่สุด คือ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.44 (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 จำนวนสมาชิกในครอบครัว

จำนวนสมาชิกในครอบครัว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1-2 คน	1	2.44
3-4 คน	13	31.71
5-6 คน	18	43.90
7 คนขึ้นไป	9	21.95
รวม	41	100.00

ระดับการศึกษา

ผู้ผลิตส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 70.73 รองลงมา จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 17.07 และผู้ผลิตที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือมีจำนวนเพียง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.44 (ตารางที่ 5)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5 ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เคยรับการศึกษา	4	9.76
ประถมศึกษา	29	70.73
มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	7	17.07
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	1	2.44
รวม	41	100.00

อาชีพหลัก

ผู้ผลิตส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 65.84 รองลงมาประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 5 คนคิดเป็นร้อยละ 12.20 สำหรับอาชีพทำไร่ เลี้ยงสัตว์ และอาชีพอื่น ๆ ได้แก่ ผลิตผลิตภัณฑ์ผักตบชวา มีจำนวนน้อยที่สุด คืออาชีพละ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.44 (ตารางที่ 6)

อาชีพรอง

ผู้ผลิตส่วนใหญ่ไม่ประกอบอาชีพรอง จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 43.90 รองลงมาทำการเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพรอง จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 21.95 และผู้ผลิตที่ประกอบอาชีพทำไร่เป็นอาชีพรองมีจำนวนน้อยที่สุด คือมีจำนวนเพียง 3 คนเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 7.32 (ตารางที่ 7)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 6 อาชีพหลัก

อาชีพหลัก	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทำนา	27	65.84
ทำสวนผลไม้	5	12.20
รับจ้างทั่วไป	4	9.76
ค้าขาย	2	4.88
ทำไร่	1	2.44
เลี้ยงสัตว์	1	2.44
ผลิตผลิตภัณฑ์ผักตบชวา	1	2.44
รวม	41	100.00

อาชีพเสริม

ผู้ผลิตส่วนใหญ่ประกอบอาชีพผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาเป็นอาชีพเสริมจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 97.56 และผู้ไม่ประกอบอาชีพเสริมเนื่องจากผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาเป็นอาชีพหลัก มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.44 (ตารางที่ 8)

ภาระหนี้ในปัจจุบัน

ในปัจจุบันผู้ผลิตส่วนใหญ่มีภาระหนี้ จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 68.29 และผู้ผลิตที่ไม่มีภาระหนี้มีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 31.71 (ตารางที่ 9)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 7 อาชีพทรง

อาชีพทรง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มีอาชีพทรง	18	43.90
เลี้ยงสัตว์	9	21.95
ทำสวนผลไม้	6	14.63
ทำสวนผัก	5	12.20
ทำไร่	3	7.32
รวม	41	100.00

ตารางที่ 8 อาชีพเสริม

อาชีพเสริม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มี (ผลิตผลิตภัณฑ์ผักคบชา)	40	97.56
ไม่มี ^{1/}	1	2.44
รวม	41	100.00

หมายเหตุ 1/ ผู้ผลิตไม่ได้ประกอบอาชีพเสริมเนื่องจากผลิตผลิตภัณฑ์จากผักคบชาเป็นอาชีพหลัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 9 ภาระหนี้ในปัจจุบัน

ภาระหนี้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มี	28	68.29
ไม่มี	13	31.71
รวม	41	100.00

แหล่งเงินกู้ในช่วงปีที่ผ่านมา

ผู้ผลิตที่มีภาระหนี้ส่วนใหญ่กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 67.86 รองลงมากู้เงินจากเพื่อน จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 และกู้เงินจากนายทุนน้อยที่สุด จำนวน 1 คนคิดเป็นร้อยละ 3.57 (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 แหล่งเงินกู้ในช่วงปีที่ผ่านมา ^{1/}

แหล่งเงินกู้ในช่วงปีที่ผ่านมา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	19	67.86
เพื่อน	8	28.57
นายทุน	1	3.57

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 หมายเหตุ 1/ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ
 1/ หมายความว่า ทุกสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงิน

ผู้ผลิตที่มีภาระหนี้สินส่วนใหญ่กู้ยืมเงินมาเพื่อใช้จ่ายในอาชีพหลัก มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 53.57 รองลงมากู้ยืมเงินเพื่อใช้จ่ายในอาชีพหลักและอาชีพรอง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 ส่วนผู้ที่กู้ยืมเงินมาเพื่อใช้จ่ายเรื่องค่ารักษาพยาบาลเพื่อใช้จ่ายในเรื่อง การศึกษาของบุตรและที่อยู่อาศัย และผู้ผลิตที่กู้ยืมเงินมาเพื่อใช้จ่ายในอาชีพหลัก อาชีพเสริม การศึกษาของบุตร ค่ารักษาพยาบาลและที่อยู่อาศัยมีจำนวนน้อยที่สุด คือวัตถุประสงค์ละ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.57 (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 วัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงิน ^{1/}

วัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ใช้จ่ายในอาชีพหลัก	15	53.57
ใช้จ่ายในอาชีพหลักและอาชีพรอง	8	28.57
ใช้จ่ายในอาชีพหลัก อาชีพรอง การศึกษาของบุตรและที่อยู่อาศัย	2	7.15
ใช้จ่ายในอาชีพหลัก อาชีพเสริม การศึกษาของบุตร ค่ารักษาพยาบาล และที่อยู่อาศัย	1	3.57
ใช้จ่ายเรื่องการศึกษาของบุตร และที่อยู่อาศัย	1	3.57
ใช้จ่ายเรื่องค่ารักษาพยาบาล	1	3.57

หมายเหตุ 1/ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เหตุผลที่ผู้ผลิตประกอบการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

ผู้ผลิตส่วนใหญ่จะผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เนื่องจากเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 57.14 รองลงมาผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เนื่องจากให้ผลตอบแทนสูง จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 27.51 ผลิตเนื่องจากต้นทุนการผลิตต่ำ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 สำหรับผู้ที่ผลิตตามเพื่อนบ้านมีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.86

ตารางที่ 12 เหตุผลที่ผู้ผลิตประกอบการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ^{1/}

เหตุผลที่ประกอบการผลิต	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	40	57.14
ให้ผลตอบแทนสูง	18	27.51
ต้นทุนการผลิตต่ำ	7	10.00
สภาพแวดล้อมเหมาะสม	3	4.29
ผลิตตามเพื่อนบ้าน	2	2.86

หมายเหตุ ^{1/} ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ตอนที่ 2 ภาวะการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ระยะเวลาในการประกอบธุรกิจการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาส่วนใหญ่ประกอบการมาแล้ว 3 ปี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 46.34 รองลงมาประกอบการผลิตมาเป็นเวลา 4 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 27.27 ทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีเหตุผลแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ร้อยละ 26.83 ประกอบการผลิตเป็นเวลา 6 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 14.63 ประกอบการผลิตมาเป็นเวลา 1 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 7.32 ส่วนผู้ผลิตที่ประกอบการมาเป็นเวลา 5 ปีขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุดคือ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 4.88 (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 ระยะเวลาในการประกอบธุรกิจการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

ระยะเวลา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1 ปี	3	7.32
2 ปี	6	14.63
3 ปี	19	46.34
4 ปี	11	26.83
5 ปีขึ้นไป	2	4.88
รวม	41	100.00

ประเภทของผลิตภัณฑ์ผักตบชวาที่ผลิตได้

ผู้ผลิตส่วนใหญ่จะผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาเป็นเครื่องใช้ต่าง ๆ มีจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 75.61 รองลงมาจะผลิตทั้งเครื่องใช้ต่าง ๆ และเครื่องใช้ในครัวเรือน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 17.07 คน ผู้ผลิตที่सानเฉพาะเป็ยเพื่อนำไปจำหน่ายให้ผู้ผลิตอื่นต่อไปนำไปจักสานเป็นผลิตภัณฑ์มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 4.88 ส่วนผู้ผลิตที่ผลิตทั้งเครื่องใช้ต่าง ๆ และเครื่องประดับมีจำนวนน้อยที่สุด คือ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.44 (ตารางที่ 14)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แหล่งความรู้เกี่ยวกับวิถีการและขั้นตอนการผลิต

ผู้ผลิตส่วนใหญ่เรียนรู้วิถีการและขั้นตอนการผลิตจากเพื่อนบ้าน จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 46.33 รองลงมาเรียนรู้จากบุคลากรของทางราชการ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 31.71 ผู้ผลิตที่เรียนรู้จากบุคลากรของทางราชการและการฝึกอบรมพิเศษมีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 9.76 ส่วนผู้ผลิตที่เรียนรู้วิถีการและขั้นตอนการผลิตทั้งจากบุคลากร เจ้าหน้าที่ของทางราชการ เพื่อนบ้านและการฝึกอบรมพิเศษ มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.44 (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 14 ประเภทผลิตภัณฑ์ผักบวบแช่ที่ผลิตได้ ^{1/}

ประเภท	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เครื่องใช้ต่าง ๆ	31	75.61
เครื่องใช้ต่าง ๆ และ	7	17.07
เครื่องใช้ในครัวเรือน		
सानเฉพาะเป็ย	2	4.88
เครื่องใช้ต่าง ๆ และ		
เครื่องประดับ	1	2.44
รวม	41	100.00

หมายเหตุ 1/ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้คิดรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ

ผู้ที่คิดรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ส่วนใหญ่ ได้แก่กลุ่มเพื่อนบ้านมีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 65.84 ผู้ผลิตที่คิดรูปแบบใหม่ ๆ เอง และผู้ผลิตที่มีญาติเป็นผู้คิดรูปแบบใหม่ ๆ มีอยู่เท่ากัน คืออย่างละ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 9.76 ผู้ผลิตที่คิดรูปแบบใหม่ ๆ เองและมีเจ้าหน้าที่จากราชการคิดด้วย มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 4.88 ส่วนผู้ผลิตที่ทั้งคิดรูปแบบใหม่ ๆ เองและญาติเป็นผู้คิดด้วย มีจำนวนน้อยที่สุดคือ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.44 (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 15 แหล่งความรู้เกี่ยวกับวิชาการและขั้นตอนการผลิต ^{1/}

แหล่งความรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพื่อนบ้าน	19	46.33
บุคลากรของราชการ	13	31.71
บุคลากรของราชการและ การฝึกอบรมพิเศษ	4	9.76
การฝึกอบรมพิเศษ	2	4.88
คิดเอง	2	4.88
บุคลากรของราชการ เพื่อนบ้าน และการฝึกอบรมพิเศษ	1	2.44
รวม	41	100.00

หมายเหตุ 1/ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะแรงงานที่ใช้ในการผลิต

ผู้ผลิตส่วนใหญ่ใช้แรงงานของตนเองในการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา โดยมีจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 68.29 ผู้ผลิตที่ทั้งใช้แรงงานของตนเองและจ้างแรงงานจากเพื่อนบ้านในการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา มีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 26.83 ส่วนผู้ผลิตที่เป็นผู้รับจ้างผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาเองมีจำนวนน้อยที่สุดคือมีเพียง 2 คน คิดเป็นร้อยละ 4.88 (ตารางที่ 17)

ตารางที่ 16 ผู้คิดรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ^{1/}

ผู้คิดรูปแบบใหม่ ๆ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กลุ่มเพื่อนบ้าน	27	65.84
คิดเอง	4	9.76
ญาติ	4	9.76
คิดเอง กลุ่มเพื่อนบ้านและ เจ้าหน้าที่จากราชการ	3	7.32
คิดเองและเจ้าหน้าที่จากราชการ	2	4.88
คิดเองและญาติ	1	2.44
รวม	41	100.00

หมายเหตุ 1/ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ค่าจ้างแรงงานในการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

ผู้ผลิตส่วนใหญ่ใช้แรงงานตนเองในการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา จึงไม่เสียค่าจ้างแรงงานมีจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 68.29 ส่วนผู้ผลิตที่ต้องเสียค่าใช้จ่าในการจ้างแรงงานทำการผลิต มีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 31.71 (ตารางที่ 18)

ประเภทค่าจ้างแรงงานที่ผู้ผลิตใช้จ่าย

ผู้ผลิตส่วนใหญ่เสียค่าจ้างในการสานเป็ยมี 9 คน คิดเป็นร้อยละ 69.23 และเสียค่าจ้างในการสานเป็ยและปักดอกไม้เพียง 4 คน คิดเป็นร้อยละ 30.77 (ตารางที่ 19)

ตารางที่ 17 ลักษณะแรงงานที่ใช้ในการผลิต ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ^{1/}

ลักษณะแรงงานที่ใช้ในการผลิต	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ใช้แรงงานตนเอง	28	68.29
ใช้แรงงานตนเองและ	11	26.83
จ้างแรงงานจากเพื่อนบ้าน		
เป็นผู้รับจ้างผลิตเอง	2	4.88
รวม	41	100.00

หมายเหตุ 1/ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 18 ค่าจ้างแรงงานในการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

ค่าจ้างแรงงาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มี	28	68.29
มี	13	31.71
รวม	41	100.00

ตารางที่ 19 ประเภทค่าจ้างแรงงานที่ผู้ผลิตใช้จ่าย ^{1/}

ประเภทค่าจ้างแรงงาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ค่าจ้างในการसानเป็ย	9	69.23
ค่าจ้างแรงงานसानเป็ยและปักดอก	4	30.77

หมายเหตุ 1/ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

อัตราค่าจ้างแรงงานในการसानเป็ยจากผักตบชวา

ผู้ผลิตที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงานसानเป็ยในอัตราเมตรละต่ำกว่า 1บาท มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 15.38 และเสียค่าใช้จ่ายในอัตราเมตรละ 1-1.50 บาท จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 84.62 (ตารางที่ 20)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 20 อัตราค่าจ้างแรงงานในการสานเป็ยจากผักตบชวา

อัตราค่าจ้างสานเป็ยต่อเมตร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 1 บาท	2	15.38
1-1.50 บาท	11	84.62

อัตราค่าจ้างแรงงานในการปักดอกผลิตภัณฑ์ต่อชิ้น

ผู้ผลิตที่ต้องเสียค่าจ้างแรงงานในการปักดอกผลิตภัณฑ์ทั้งสิ้น 4 คน โดยส่วนใหญ่เสียค่าจ้างในอัตรา 5-10 บาทต่อชิ้น จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 และผู้ผลิตที่เสียค่าจ้างแรงงานปักดอกในอัตรา 11-15 บาทต่อชิ้น มีเพียง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 (ตารางที่ 21)

ตารางที่ 21 อัตราค่าจ้างแรงงานในการปักดอกผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

อัตราค่าจ้างปักดอกต่อชิ้น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5-10 บาท	3	75.00
11-15 บาท	1	25.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิธีการรีดผักตบชวาก่อนนำมาจักสานเป็นผลิตภัณฑ์

ผู้ผลิตส่วนใหญ่รีดผักตบชวาโดยใช้มือ มีจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 78.05 รองลงมาได้แก่ ผู้ผลิตที่รีดผักตบชวาด้วยเครื่อง มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 14.63 ส่วนผู้ผลิตที่ใช้ทั้งมือและเครื่องในการรีดผักตบชวามีจำนวนน้อยที่สุด คือมีเพียง 3 คน คิดเป็นร้อยละ 7.32 (ตารางที่ 22)

ตารางที่ 22 วิธีการรีดผักตบชวาก่อนนำมาจักสานเป็นผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ^{1/}

วิธีการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รีดด้วยมือ	32	78.05
รีดด้วยเครื่อง	6	14.63
รีดด้วยมือและเครื่อง	3	7.32
รวม	41	100.00

หมายเหตุ 1/ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

อุปกรณ์พิเศษที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาส่วนใหญ่มีถึงอบก่ามะถัน และแบบผลิตภัณฑ์ที่ทำด้วยไม้ เป็นอุปกรณ์พิเศษที่ใช้ในการผลิตโดยมีจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 58.53 รองลงมา ได้แก่ ผู้ผลิตที่ใช้เฉพาะถึงอบก่ามะถันเป็นอุปกรณ์พิเศษ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 19.51 ส่วนผู้ผลิตที่ใช้ทั้งเครื่องรีดผักตบชวา ถึงอบก่ามะถันและแบบผลิตภัณฑ์ที่ทำด้วยไม้มีจำนวนน้อยที่สุด คือมีเพียง 4 คน คิดเป็นร้อยละ 9.76 (ตารางที่ 23)

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 23 อุปกรณ์พิเศษที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ^{1/}

อุปกรณ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ถึงอบก้ามะถันและแบบผลิตภัณ์	24	58.53
ถึงอบก้ามะถัน	8	19.51
เครื่องรีดผักตบชวาและถึงอบก้ามะถัน	5	12.20
เครื่องรีดผักตบชวา ถึงอบก้ามะถันและแบบผลิตภัณ์	4	9.76
รวม	41	100.00

หมายเหตุ 1/ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ตอนที่ 3 ภาวะการตลาดผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ผู้รับซื้อผลิตภัณฑ์จากผู้ผลิต

ผู้ผลิตส่วนใหญ่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้แก่พ่อค้าประจำจากต่างจังหวัด จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 80.48 ส่วนผู้ผลิตที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้แก่ทั้งพ่อค้าประจำจากต่างจังหวัดและผู้บริโภคที่เดินทางมารับซื้อถึงแหล่งผลิต และผู้ผลิตที่จำหน่ายให้ผู้รับซื้ออื่น ๆ ได้แก่ ผู้ผลิตขึ้นต่อไปที่รับซื้อไปผักตบชวาไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ที่สมบูรณ์ มีจำนวน 2 คน เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 4.88 (ตารางที่ 24)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 24 ผู้รับซื้อผลิตภัณฑ์ผักตบชวาจากผู้ผลิต ^{1/}

ผู้รับซื้อผลิตภัณฑ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พ่อค้าประจำจากต่างจังหวัด	33	80.48
พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่นและพ่อค้าประจำจากต่างจังหวัด	4	9.76
พ่อค้าประจำจากต่างจังหวัดและผู้บริโภค	2	4.88
ผู้ผลิตชั้นต่อไป ^{2/}	2	4.88
รวม	41	100.00

หมายเหตุ 1/ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

2/ ผู้ผลิตที่รับซื้อเป็ยผักตบชวานำไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาที่สมบูรณ์

วิธีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

ผู้ผลิตจะจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผักตบชวาให้แก่พ่อค้าที่รับเหมาผลิตภัณฑ์ทั้งหมดที่ผลิตได้เป็นส่วนใหญ่ โดยมีจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 73.17 รองลงมาผู้ผลิตจะจำหน่ายโดยเหมาผลิตภัณฑ์ทั้งหมดที่ผลิตได้และโดยการฝากขาย จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 14.63 ส่วนผู้ผลิตที่แบ่งจำหน่ายตามความเหมาะสม และจำหน่ายโดยวิธีอื่น ๆ ได้แก่ จำหน่ายตามคำสั่งซื้อ มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.44 (ตารางที่ 25)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 25 วิธีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ^{1/}

วิธีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เหมาผลิตภัณฑ์ทั้งหมดที่ผลิตได้	30	73.17
เหมาผลิตภัณฑ์ทั้งหมดที่ผลิตได้และการฝากขาย	6	14.63
ขายโดยตรงในตลาดท้องถิ่น	2	4.88
เหมาผลิตภัณฑ์ทั้งหมดที่ผลิตได้และแบ่งขายตาม	2	4.88
ความเหมาะสม		
แบ่งขายตามความเหมาะสมและขายตามคำสั่งซื้อ	1	2.44
รวม	41	100.00

หมายเหตุ 1/ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ตารางที่ 26 ผู้กำหนดราคาซื้อขายผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

ผู้กำหนดราคา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กำหนดราคาร่วมกัน	34	82.92
ผู้ผลิต	4	9.76
แหล่งรับซื้อ (พ่อค้ารับซื้อประจำ)	3	7.32
รวม	41	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 เมื่อกฎหมายใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้กำหนดราคาซื้อขายผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

จากตารางที่ 26 ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาส่วนใหญ่มีการกำหนดราคาซื้อขายผลิตภัณฑ์ร่วมกับพ่อค้ารับซื้อ โดยมีจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 82.92 รองลงมาผู้ผลิตหรือเกษตรกรผู้ผลิตจะเป็นผู้กำหนดราคาเองมีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 9.76 ส่วนการกำหนดราคาโดยแหล่งรับซื้อซึ่งได้แก่ พ่อค้ารับซื้อประจำ มีจำนวนน้อยที่สุดคือมี 3 คน คิดเป็นร้อยละ 7.32

วิธีการชำระเงินเมื่อตกลงซื้อขายผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

หลังจากที่มีการตกลงราคาซื้อขายแล้ว ต่อมาก็คจะเป็นขั้นตอนในการชำระเงิน โดยผู้ผลิตส่วนใหญ่จะรับชำระเงินเป็นเงินสด จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 97.56 ส่วนผู้ผลิตที่ตกลงซื้อขายและรับชำระเงินได้ทั้งเงินสดและเงินเชื่อ มีจำนวนเพียง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.44 (ตารางที่ 27)

ตารางที่ 27 วิธีการชำระเงินเมื่อตกลงซื้อขายผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ^{1/}

วิธีการชำระเงิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เงินสด	40	97.56
เงินสดและเงินเชื่อ	1	2.44
รวม	41	100.00

หมายเหตุ 1/ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การจัดการเกี่ยวกับการคัดคุณภาพผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาเพื่อการจำหน่าย

ผู้ผลิตส่วนใหญ่จะจัดการเกี่ยวกับการคัดคุณภาพของผลิตภัณฑ์ก่อนการจำหน่าย จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 85.37 ส่วนผู้ผลิตที่ไม่คัดคุณภาพก่อนการจำหน่ายมีเพียง 6 คน คิดเป็นร้อยละ 14.63 (ตารางที่ 28)

การจัดการเกี่ยวกับการคัดขนาดผลิตภัณฑ์เพื่อการจำหน่าย

ผู้ผลิตส่วนใหญ่คัดขนาดผลิตภัณฑ์ผักตบชวาก่อนการจำหน่าย มีจำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 92.68 ส่วนผู้ผลิตที่ไม่ได้คัดขนาดผลิตภัณฑ์ก่อนการจำหน่าย มีเพียง 3 คน คิดเป็นร้อยละ 7.32 (ตารางที่ 29)

ตารางที่ 28 การจัดการเกี่ยวกับการคัดคุณภาพผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาเพื่อการจำหน่าย

การจัดการคัดคุณภาพผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่าย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มี	35	85.37
ไม่มี	6	14.63
รวม	41	100.00

การจัดการเกี่ยวกับการขนส่งผลิตภัณฑ์เพื่อการจำหน่าย

ผู้ผลิตส่วนใหญ่ที่ไม่มีจัดการด้านการขนส่งผลิตภัณฑ์ผักตบชวาเพื่อการจำหน่าย มีเอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งงานไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่บนการคำนวณว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 97.56 ส่วนผู้ผลิตที่มีการจัดการด้านการขนส่งเพื่อการจำหน่ายมีเพียง 1 คนเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 2.44 (ตารางที่ 30)

ตารางที่ 29 การจัดการเกี่ยวกับการคิดขนาดผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาเพื่อการจำหน่าย

การจัดการคิดขนาดผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่าย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มี	38	92.68
ไม่มี	3	7.32
รวม	41	100.00

ตารางที่ 30 การจัดการเกี่ยวกับการขนส่งผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาเพื่อการจำหน่าย

การจัดการขนส่งผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่าย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มี	40	97.56
มี	1	2.44
รวม	41	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 4 ปัญหาการผลิตและการตลาดผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ปัญหาในการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

ผู้ผลิตส่วนใหญ่ประสบกับปัญหาการผลิตเนื่องจากผลิตได้ไม่ทันความต้องการของตลาด จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 41.46 รองลงมาผู้ผลิตจะประสบปัญหา ขาดแคลนวัตถุดิบ 8 คน คิดเป็นร้อยละ 19.51 ผู้ผลิตไม่ประสบปัญหาในการผลิตเลย จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 17.07 ส่วนผู้ผลิตที่ประสบกับปัญหาในเรื่องของการขาดแคลนแรงงานและผลิตไม่ทันตามความต้องการ ขาดแคลนแรงงานและขาดข้อมูลเรื่องรูปแบบใหม่ ๆ ขาดแคลนเงินทุนและขาดข้อมูลเรื่องวัตถุดิบใหม่ ๆ และผู้ผลิตที่ประสบปัญหาผลิตได้ไม่ทันตามความต้องการและขาดข้อมูลเรื่องรูปแบบใหม่ ๆ มีอยู่จำนวนน้อยที่สุดคือจำนวน 1 คนเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 2.44 (ตารางที่ 31)

ปัญหาการตลาดผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

ผู้ผลิตส่วนใหญ่ประสบกับปัญหาการตลาดในเรื่องของตลาดรับซื้อที่มีอยู่น้อยและมีปริมาณรับซื้อที่ไม่แน่นอน จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 39.02 รองลงมาประสบกับปัญหาการตลาดไม่พบปัญหา 11 คน คิดเป็นร้อยละ 26.82 ส่วนผู้ผลิตที่ประสบปัญหาราคาผลผลิตต่ำจำนวนน้อยที่สุด คือมี 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.44 (ตารางที่ 32)

แนวโน้มการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาในอนาคต

ผู้ผลิตส่วนใหญ่คิดว่าในอนาคตข้างหน้าจะยังคงผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาต่อไป มีจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 97.56 ส่วนผู้ผลิตที่ยังไม่แน่ใจว่าจะผลิตต่อไปในอนาคตหรือไม่นั้น มีอยู่ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.44 เนื่องจากเห็นว่าราคาของผลิตภัณฑ์ไม่แน่นอน หากราคาของผลิตภัณฑ์ยังคงเป็นอย่างที่เป็นอยู่หรือมีราคาสูงขึ้นในอนาคตก็จะผลิตต่อไป แต่ถ้าหากราคาลดลงมาก ๆ ก็จะเลิกทำการผลิต (ตารางที่ 33)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ในงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 31 ปัญหาในการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ^{1/}

ปัญหาในการผลิต	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ผลิตไม่ทันตามความต้องการ	17	41.46
ขาดแคลนวัตถุดิบ	8	19.51
ไม่พบปัญหา	7	17.07
ขาดแคลนแรงงาน ผลิตไม่ทันตามความต้องการและ	3	7.32
ขาดข้อมูล เรื่องรูปแบบใหม่ ๆ		
ผลิตไม่ทันตามความต้องการและขาดแคลนวัตถุดิบ	2	4.88
ขาดแคลนแรงงานและผลิตไม่ทันตามความต้องการ	1	2.44
ขาดแคลนแรงงานและขาดข้อมูล เรื่องรูปแบบใหม่ ๆ	1	2.44
ขาดแคลนเงินทุนและขาดข้อมูล เรื่องรูปแบบใหม่ ๆ	1	2.44
ผลิตไม่ทันตามความต้องการและขาดข้อมูล เรื่องรูปแบบใหม่ ๆ	1	2.44
รวม	41	100.00

หมายเหตุ 1/ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

สาเหตุที่ผู้ผลิตยังคงผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาต่อไปในอนาคต

ผู้ผลิตที่จะยังคงผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาต่อไปในอนาคตนั้น ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าเนื่องจากเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมาเนื่องจากเห็นว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวนี้ยังเป็นที่ต้องการของตลาด จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 22.50 ส่วนผู้ผลิตที่ให้เหตุผลว่าผลิตต่อไปเนื่องจากเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และเห็นโอกาสเป็นโอกาสที่ส่งวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นับญาติหน้าไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าว่าตลาดยังต้องการนั้นมีอยู่น้อยที่สุด คือมีเพียง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50 (ตารางที่ 34)

ตารางที่ 32 ปัญหาการตลาดผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ^{๕/}

ปัญหาการตลาด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ตลาดรับซื้อน้อย ปริมาณไม่แน่นอน	16	39.02
ขาดความรู้เรื่องข้อมูลทางการตลาด	4	9.76
ไม่มีอำนาจต่อรองทางการตลาด	4	9.76
ขาดความรู้เรื่องข้อมูลทางการตลาดและ การคมนาคมไม่สะดวก	3	7.32
ขาดความรู้เรื่องข้อมูลทางการตลาดและ ตลาดรับซื้อน้อย ปริมาณไม่แน่นอน	2	4.88
ราคาผลิตภัณฑ์ต่ำ	1	2.44
ไม่พบปัญหา	11	26.82
รวม	41	100.00

หมายเหตุ 1/ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

แนวทางในการพัฒนาการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาในอนาคต

ผู้ผลิตส่วนใหญ่เห็นว่าแนวทางในการพัฒนาการผลิตในอนาคตควรจะใช้วิธีเพิ่มรูปแบบของผลิตภัณฑ์ให้หลากหลายมากขึ้น จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 85.36 รองลงมาคิดว่าน่าจะใช้วิธีการขยายขอบเขตกลุ่มผู้ผลิตให้มีความกว้างขวางมากขึ้น จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 12.20 ส่วนผู้ผลิตที่ให้เหตุผลอื่น ๆ (ให้ความรู้ในเรื่องการกำจัดเชื้อราบนผลิตภัณฑ์) มีจำนวนน้อยที่สุดคือ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.44 (ตารางที่ 35) นั้น ไม่น่าอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 33 แนวโน้มการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาในอนาคต

แนวโน้มการผลิตในอนาคต	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ยังคงผลิตต่อไป	40	97.56
ไม่แน่นอน	1	2.44
รวม	41	100.00

ตารางที่ 34 สาเหตุที่ผู้ผลิตยังคงผลิตผลิตภัณฑ์ต่อไปในอนาคต ^{1/}

สาเหตุที่ผู้ผลิตจะผลิตต่อไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เป็นการเพิ่มรายได้	16	40.00
ผลิตภัณฑ์ยังเป็นที่ต้องการของตลาด	9	22.50
เพื่อให้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	6	15.00
เป็นการเพิ่มรายได้และตลาดยังต้องการ	5	12.50
เพื่อให้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และ	3	7.50
เป็นการเพิ่มรายได้		
เพื่อให้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และ	1	2.50
ตลาดยังต้องการ		

หมายเหตุ 1/ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ทำงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 35 แนวทางในการพัฒนาการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

แนวทางการพัฒนาการผลิต	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพิ่มรูปแบบของผลิตภัณฑ์ให้หลากหลายมากขึ้น	35	85.36
ขยายขอบเขตกลุ่มผู้ผลิตให้กว้างขวางมากขึ้น	5	12.20
ให้ความรู้เรื่องการกำจัดเชื้อราบนผลิตภัณฑ์	1	2.44
รวม	41	100.00

ตารางที่ 36 ความช่วยเหลือจากส่วนราชการที่ผู้ผลิตต้องการ

ความต้องการความช่วยเหลือ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ขยายตลาดให้กว้างขวางมากขึ้น	18	43.90
ความรู้ทางวิชาการ	8	19.51
ข่าวสารด้านการตลาด	6	14.63
ไม่ต้องการความช่วยเหลือ	5	12.20
เงินทุน	4	9.76
รวม	41	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความช่วยเหลือจากทางราชการที่ผู้ผลิตต้องการ

จากตารางที่ 36 ผู้ผลิตส่วนใหญ่ต้องการความช่วยเหลือจากส่วนราชการในด้านของการขยายตลาดให้กว้างขวางมากขึ้น โดยมีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 43.90 รองลงมาต้องการความช่วยเหลือในด้านของความรู้ทางวิชาการ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 19.51 ต้องการความช่วยเหลือในด้านข่าวสารการตลาด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 14.63 ผู้ผลิตที่ต้องการความช่วยเหลือในด้านเงินทุนมีจำนวนน้อยที่สุด มีเพียง 4 คน คิดเป็นร้อยละ 9.76 ส่วนผู้ผลิตที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือในด้านใดเลย จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 12.20

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาภาวะการผลิต และการตลาดผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยการสุ่มตัวอย่างกลุ่มผู้ผลิต จำนวน 41 ตัวอย่าง สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

สภาพทั่วไปของผู้ผลิต

ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุมากกว่า 46 ปี จำนวนสมาชิกในครอบครัว 5-6 คน จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลักและมักไม่ประกอบอาชีพรอง โดยมีอาชีพผลิตผลิตภัณฑ์ผักตบชวาเป็นอาชีพเสริม ผู้ผลิตส่วนใหญ่มีภาระหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องของหนี้สิน ซึ่งกู้ยืมมาจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มีวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเพื่อเป็นเงินทุน ค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพหลัก เหตุผลที่ผู้ผลิตประกอบกิจการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาเนื่องจาก อาชีพดังกล่าวให้ผลตอบแทนที่สูงอีกทั้งยังเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อีกด้วย

ภาวะการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาส่วนใหญ่ประกอบการผลิตมาแล้วประมาณ 3 ปี โดยผลิตผลิตภัณฑ์ในลักษณะเป็นเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น ตะกร้า กระเป๋า รองเท้า เป็นต้น ซึ่งมีการเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการและขั้นตอนในการผลิตจากเพื่อนบ้าน สำหรับการพัฒนารูปแบบใหม่ ๆ นั้น ส่วนใหญ่จะมีกลุ่มเพื่อนบ้านมาช่วยกันสอนให้มีรูปแบบ และมาตรฐานเดียวกัน เพื่อความสะดวกในการจัด

จำหน่ายต่อไป ส่วนในด้านแรงงานนั้นผู้ผลิตก็มักจะใช้แรงงานที่ตนเองมีอยู่ทำการผลิตเอง แต่ก็มีเอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งมอบไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นับญาติให้ไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า บางรายซึ่งมีเพียงส่วนน้อยที่เป็นผู้รับจ้างผลิตเอง โดยอัตราค่าจ้างนั้นจะแบ่งเป็นอัตราค่าจ้าง
เมื่อก่อนเคยๆ หางสน ออกทั้งทานมีเหตุผลแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งหมการนำไปใช้

คือ อัตราค่าจ้างसानเป็ลลิตอัตราเมตรละ 1-1.50 บาท อัตราค่าจ้างในการปักดอกและตกแต่ง ลวดลายต่าง ๆ บนผลิตภัณฑ์ประมาณชิ้นละ 5-10 บาท โดยในการประกอบการผลิตนั้นจำเป็นที่ จะต้องมีการรีดผักตบชวาเสียก่อนเพื่อให้เกิดความสะดวกและง่ายต่อการจักสาน ซึ่งผู้ผลิตส่วนใหญ่ จะรีดผักตบชวาคด้วยมือ โดยมีเพียงบางรายเท่านั้นที่ใช้ทั้งมือและเครื่องช่วยในการรีดผักตบชวา สำหรับอุปกรณ์พิเศษที่ใช้ในการท่นแรงที่ผู้ผลิตส่วนใหญ่จำเป็นต้องมี ได้แก่ ถังอบก่ามะถันและแบบ ผลิตภัณฑ์ (Model) ที่ทำด้วยไม้

ภาวะการตลาดผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

ในด้านการจำหน่ายผลิตภัณฑ์นั้น ผู้ผลิตส่วนใหญ่จะจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้แก่พ่อค้าประจำ จากต่างจังหวัด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพ่อค้าที่เดินทางจากกรุงเทพมหานคร จำหน่ายโดยนำผลิตภัณฑ์ ที่ผลิตได้ทั้งหมดมาเหมาจำหน่ายให้กับพ่อค้าที่รับซื้อสัปดาห์ละ 1 ครั้งและมีการกำหนดราคาร่วมกัน ระหว่างเกษตรกรผู้ผลิตกับแหล่งรับซื้อซึ่งให้แก่พ่อค้าประจำนั่นเอง สำหรับวิธีการชำระเงินนั้น ผู้ผลิตส่วนใหญ่จะรับชำระเงินเป็นเงินสด และก่อนที่จะได้มีการจำหน่ายให้แก่พ่อค้ารับซื้อนั้นจะมี การคัดขนาดและคุณภาพของผลิตภัณฑ์เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและมาตรฐานที่ดีเสียก่อน ส่วน ในด้านการจัดการขนส่งนั้นผู้ผลิตส่วนใหญ่ไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบ เนื่องจากพ่อค้ารับซื้อจะ เข้ามาซื้อผลิตภัณฑ์ถึงแหล่งผลิตเอง จะมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่จะต้องขนส่งผลิตภัณฑ์มารวมกัน ยังกลุ่มเสียก่อน หากผู้ผลิตที่อยู่อาศัยอยู่ห่างไกลออกไปจากกลุ่มก็จะต้องรับผิดชอบในเรื่องการ ขนส่งในส่วนนี้เอง

ปัญหาการผลิตและการตลาดผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาส่วนใหญ่จะประสบกับปัญหาการผลิตในเรื่องของการผลิต ไม่ทันตามความต้องการเนื่องจากปริมาณสั่งซื้อที่มีจำนวนมาก ส่วนปัญหาด้านการตลาดนั้นผู้ผลิต มักจะประสบกับปัญหาตลาดรับซื้อมีน้อยรายและมีปริมาณสั่งซื้อที่ไม่แน่นอน จึงก่อให้เกิดการครราคา จากพ่อค้ารับซื้อ อย่างไรก็ตามผู้ผลิตส่วนใหญ่ยังคงทำการผลิต ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้า ไม่อนุญาตให้ทำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า เนื่องจากเห็นว่าอาจมีข้อผิดพลาดสามารถทำการแก้ไขได้ให้แก่ครอบครัวสงฆ์ชน โดยผู้ผลิตเห็นว่าการณ์พัฒนา เมื่อก่อนเคยๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การผลิตต่อไปในอนาคตนั้นควรเพิ่มรูปแบบของผลิตภัณฑ์ให้มีความสวยงาม และใช้ประโยชน์ได้หลากหลายมากขึ้น สำหรับความต้องการความช่วยเหลือจากทางราชการนั้น ต้องการให้ราชการขยายตลาดผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาให้กว้างขวางขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ อันจะทำให้ผู้ผลิตมีกำลังใจและมีความกระตือรือร้นในการประกอบอาชีพดังกล่าวมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาภาวะการผลิตและการตลาดผลิตภัณฑ์ผักตบชวา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่ากลุ่มผู้ผลิตประสบปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ หลายประการ ทั้งปัญหาในด้านการผลิตและปัญหาด้านการตลาด ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ผู้ทำการศึกษา มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ และเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการตลาดผลิตภัณฑ์ผักตบชวาของผู้ประกอบการในปัจจุบันรวมทั้งผู้มีความคิดที่จะเปลี่ยนมาประกอบการธุรกิจประเภทนี้ในอนาคต ดังนี้

ด้านผลิตภัณฑ์

เนื่องจากในปัจจุบันผู้ผลิตส่วนใหญ่ประสบกับปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากการผลิตสินค้าแล้วจำหน่ายไม่ได้ จึงควรมีการสำรวจความต้องการของตลาด รวมทั้งประเภทของผลิตภัณฑ์ที่ตลาดต้องการ โดยการดำเนินการดังกล่าวนี้ได้มีบางบริษัทเท่านั้นที่ทำการสำรวจ ซึ่งต้องใช้เวลานานกว่าที่จะส่งข่าวสารข้อมูลจะถึงกลุ่มผู้ผลิต ดังนั้น หากราชการมีความเอาใจใส่ประกอบกับทางกลุ่มผู้ผลิต ซึ่งได้มีการหักเงินสมทบทุนเพื่อเข้าสนับสนุนกลุ่มอยู่เสมอ จะได้ร่วมมือกันออกสำรวจความต้องการของตลาดอันจะทำให้ทราบความเคลื่อนไหวของตลาดขณะนั้นได้อย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งทราบถึงแนวโน้มความต้องการของตลาดในอนาคตอีกด้วย ผลที่ตามมานอกจากจะทำให้การพัฒนาปรับเปลี่ยนที่ทันต่อความต้องการ ยอดจำหน่ายเพิ่มขึ้นแล้ว ยังส่งผลให้ผู้ผลิตมีความกระตือรือร้นเปลี่ยนมาประกอบธุรกิจประเภทนี้กว้างขวางยิ่งขึ้น อันจะช่วยลดปัญหาการผลิตไม่ทันความต้องการได้อีกด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้านราคา

ถึงแม้ว่าราคาของผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา^{นี้} จะกำหนดร่วมกันระหว่างผู้ผลิตกับพ่อค้ารับซื้อก็ตามแต่ผู้ผลิตก็มีเพียงอำนาจในการต่อรองราคากับพ่อค้ารับซื้อเท่านั้น โดยที่ไม่สามารถที่จะทราบได้ถึงราคาจำหน่ายในท้องตลาดทั่วไป ฉะนั้นผู้ผลิตควรจะได้มีการออกสำรวจราคาในตลาดระดับต่าง ๆ เพื่อให้มีข้อมูลนำมาใช้ในการต่อรองกับพ่อค้าที่มารับซื้อมิให้ถูกเอาเปรียบ นอกจากนี้ผู้ผลิตควรจะได้มีมาตรการในการลดต้นทุนการผลิต เนื่องจากในปัจจุบันพบว่าผู้ผลิตบางรายประสบกับปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบ ได้แก่ ผักตบชวา อันเนื่องมาจากการใช้วัตถุดิบที่ขาดการวางแผนจึงต้องมีการจ้างแรงงานเพื่อออกหาวัตถุดิบดังกล่าว ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น รายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ลดลง ในขณะที่ราคาในท้องตลาดไม่เปลี่ยนแปลง จึงควรได้มีการส่งเสริมการรักษาวัตถุดิบให้เพียงพอกับปริมาณการผลิต รวมทั้งมีการจำกัดบริเวณไม่ให้ผักตบชวาหลุดลอยออกไปนอกบริเวณ ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมจากคุณสมบัติพิเศษในการขยายพันธุ์ของผักตบชวาดังได้กล่าวไว้แล้ว

ด้านช่องทางการจำหน่าย

การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผักตบชวาในอำเภอบางเลนนั้น ส่วนใหญ่จะจำหน่ายให้แก่พ่อค้าคนกลาง มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่จำหน่ายถึงมือผู้บริโภคโดยตรง หลังจากนั้นพ่อค้าคนกลางก็จะจำหน่ายไปยังตลาดระดับต่าง ๆ ราคาที่ผู้ผลิตจำหน่ายจะถือว่าต่ำมาก เมื่อเทียบกับราคาที่ตลาดปลายทาง ดังนั้น ผู้ผลิตควรจะได้ร่วมมือกับทางสำนักงานพัฒนาชุมชนซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลโดยตรง ให้จัดหาตัวแทนของกลุ่มทำหน้าที่แทนพ่อค้าคนกลางส่งผลิตภัณฑ์ถึงตลาดค้าปลีก ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ผลิตจำหน่ายผลิตภัณฑ์ได้ในราคาที่สูงขึ้น อีกทั้งยังทำให้ทราบความต้องการของผู้บริโภคโดยตรงอีกด้วย และจากการศึกษาภาวะการผลิตและของการตลาดผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาในอำเภอบางเลนพบว่าหาซื้อผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจากตลาดค้าปลีกภายในจังหวัดได้ยาก เนื่องจากผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้นั้นจะส่งไปจำหน่ายในตลาดค้าปลีกในกรุงเทพมหานคร เป็นส่วนใหญ่ ผู้ศึกษาเห็นว่า ถ้าหากได้มีการประชาสัมพันธ์จังหวัดพร้อมกับการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมของจังหวัดขึ้นมา เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ให้เป็นที่รู้จักและเป็นสินค้าของฝากที่มีชื่อเสียงของอำเภอบางเลนนี้พร้อมทั้งจัดซื้อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ไม่ว่าที่ไหนๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งหากนำไปใช้

ระหว่างทางเพื่อให้ผู้เดินทางผ่านไปมาซื้อเป็นของฝากกลับบ้านได้อีก ซึ่งนอกจากจะเป็นการส่งเสริมการประกอบอาชีพดังกล่าวแล้ว ยังจะเป็นการช่วยประชาสัมพันธ์ให้กับทางอำเภอและจังหวัดได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

ด้านการส่งเสริมการตลาด

ทุกหน่วยงานทั้งราชการและเอกชน ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาระบบการผลิตและการตลาดผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ควรจะได้มีการประชาสัมพันธ์และช่วยสนับสนุนให้กำลังใจกับสมาชิก หรือกลุ่มผู้ผลิตผ่านสื่อต่าง ๆ มีการจัดโครงการหรืองานนิทรรศการการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมของไทยพร้อมทั้งมีการโฆษณาทางโทรทัศน์ วิทยุ ถึงวัตถุประสงค์ และประโยชน์ของการจัดงานซึ่งนอกจากจะเป็นที่สนใจของคนไทยด้วยกันเองแล้ว ยังทำให้ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ ซึ่งประโยชน์ที่จะได้รับนอกจากจะช่วยส่งเสริมผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมแล้ว ยังช่วยส่งเสริมชื่อเสียงของประเทศทั้งในด้านวัฒนธรรมประเพณีและทางเศรษฐกิจอีกด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการตัดสินการประกวดด้านเศรษฐกิจระดับประเทศ . 2537 . การส่งเสริมอาชีพ
อุตสาหกรรมในครัวเรือนจากผักตบชวา . นครปฐม . (โรเนียว) .

คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สำนักงาน . 2530 . ผักตบชวา . กรุงเทพมหานคร . (โรเนียว) .

ฉลอง เลี่ยมอาทร . 2533 . "การทำกระดาษจากผักตบชวา" . อุตสาหกรรมสาร .
21(สิงหาคม 2533) : น.56-60 .

ซุ่น ชะอ้อนซ่ม . 2537 . สัมภาษณ์ , 16 พฤศจิกายน 2537 .

นิรนาม . 2533 . ผลิตภัณฑ์ผักตบชวา . สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสมุทรปราการ . (โรเนียว) .
_____ . (ไม่ระบุปีที่พิมพ์) . แหล่งผลิตผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในครอบครัวและหัตถกรรม
ของไทย . กรุงเทพมหานคร : ฤทธิศรีการพิมพ์ .

ปานทิพย์ เปลี่ยนโมฬี . 2533 ก . "การป้องกันเชื้อราในผักตบชวา" . คลังสมอง .
82(มิถุนายน-กรกฎาคม 2533) : น. 61-62 .

_____ . 2533 ข . "พลิกโฉมผักตบชวา เป็นธุรกิจไทยเงิน " . คลังสมอง .
82(มิถุนายน-กรกฎาคม 2533) : น. 153-156 .

ฝ่ายปกครองและพัฒนางานสำนักงาน อำเภอบางเลน . 2535 . สภาพทั่วไปและสภาพปัญหา
ของอำเภอบางเลน . นครปฐม . (โรเนียว) .

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

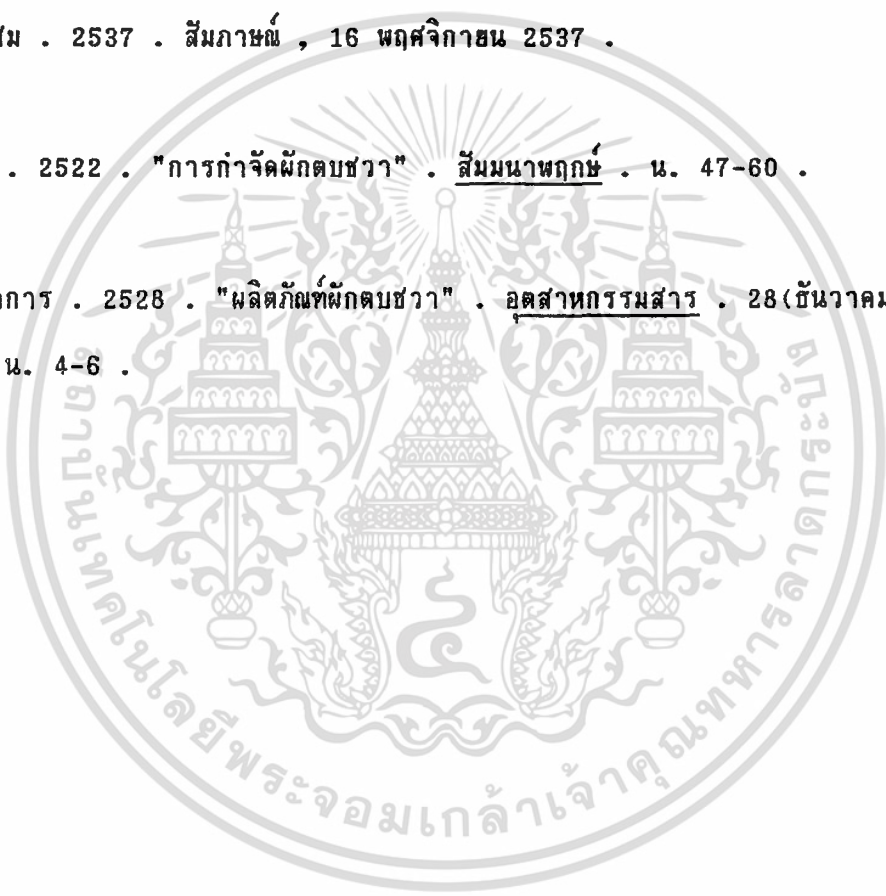
ลออรัตน์ ศรีเทียมทอง . 2534 . "ผลิตภัณฑ์ผักตบชวา" . ขวัญเรือน . 83(พฤษภาคม 2534) : น. 27-30 .

สภาวิจัยแห่งชาติ . 2533 . "ประวัติผักตบชวา" . อุตสาหกรรมสาร . 33(มกราคม 2533) . น. 153-156.

สมชัย ชะอ่อนชม . 2537 . สัมภาษณ์ , 16 พฤศจิกายน 2537 .

สมบัติ ศรีม่วง . 2522 . "การกำจัดผักตบชวา" . สัมมนาพฤษ . น. 47-60 .

อุทุมพร หมั่นท่าการ . 2528 . "ผลิตภัณฑ์ผักตบชวา" . อุตสาหกรรมสาร . 28(ธันวาคม 2528) : น. 4-6 .

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก.

แบบสอบถาม การศึกษาภาวะการผลิตและการตลาดผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา
อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ชุดที่

วันที่สัมภาษณ์.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....นามสกุล.....

บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจ และสังคมของผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

1. เพศ

1. () ชาย 2. () หญิง

2. อายุ.....ปี

3. จำนวนสมาชิกในครอบครัว.....คน (รวมผู้ตอบแบบสอบถาม)

4. ระดับการศึกษา

1. () ไม่เคยรับการศึกษา
2. () ประถมศึกษา
3. () มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า
4. () มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า
5. () อนุปริญญาหรือเทียบเท่า
6. () ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. อาชีพหลัก

1. () ทำนา	6. () ทำสวนผลไม้
2. () ทำไร่	7. () ทำสวนผัก
3. () เลี้ยงสัตว์	8. () ประมง
4. () ค้าขาย	9. () รับจ้าง
5. () รับราชการ	10. () อื่น ๆ (ระบุ.....)

6. อาชีพรอง

1. () ทำนา	6. () ทำสวนผลไม้
2. () ทำไร่	7. () ทำสวนผัก
3. () เลี้ยงสัตว์	8. () ประมง
4. () ค้าขาย	9. () รับจ้าง
5. () รับราชการ	10. () อื่น ๆ (ระบุ.....)

7. อาชีพเสริม

1. () มี (ระบุ.....)
2. () ไม่มี

8. ปัจจุบันท่านมีภาระหนี้สินหรือไม่

1. () มี
2. () ไม่มี (ถ้าไม่มีกรุณาข้ามไปข้อ 11)

9. ในช่วงปีที่ผ่านมาท่านกู้ยืมเงินมาจากแหล่งใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. () ชกส.	5. () เพื่อน
2. () สหกรณ์การเกษตร	6. () นายทุน
3. () ธนาคารพาณิชย์	7. () อื่น ๆ
4. () ญาติ	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

10. ท่านกู้ยืมเงินมาเพื่อวัตถุประสงค์อะไรเป็นสำคัญ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. () ใช้จ่ายในอาชีพหลัก
2. () ใช้จ่ายในอาชีพรอง
3. () ใช้จ่ายในอาชีพเสริม
4. () ใช้จ่ายเรื่องการศึกษาของบุตรหลาน
5. () ใช้จ่ายเรื่องค่ารักษาพยาบาล
6. () ใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
7. () อื่น ๆ (ระบุ.....)

11. เหตุผลที่ท่านประกอบกิจการผลิต ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. () ให้ผลตอบแทนสูง
2. () ต้นทุนในการผลิตต่ำ
3. () เพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
4. () สภาพแวดล้อมเหมาะสม
5. () อื่น ๆ (ระบุ.....)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 2 ภาวะการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

1. ท่านประกอบการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวามาเป็นเวลา.....ปี(เริ่มปี พ.ศ.....)
2. ประเภท และปริมาณผลิตภัณฑ์ผักตบชวาที่ผลิตได้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ประเภทผลิตภัณฑ์	ปริมาณ/สัปดาห์	ราคาขาย/ชิ้น
1. () เครื่องใช้ต่าง ๆ		
- ตะกร้า
- รองเท้า
- กระเป๋า
- อื่น ๆ (ระบุ.....)
2. () เฟอร์นิเจอร์		
- เก้าอี้
- เปด
- อื่น ๆ (ระบุ.....)
3. () เครื่องประดับ		
- กำไล
- ที่คาดผม
- หมวก
- อื่น ๆ (ระบุ.....)
4. () เครื่องใช้ในครัวเรือน		
- ที่รองจาน
- ถังขยะ
- อื่น ๆ (ระบุ.....)
5. () อื่น ๆ (ระบุ.....)

4. ท่านเรียนรู้วิธีการ รวมทั้งขั้นตอนการผลิตจากที่ใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. () เจ้าหน้าที่ หรือบุคลากรของราชการ
2. () การฝึกอบรมพิเศษ
3. () เพื่อนบ้าน
4. () อื่น ๆ (ระบุ.....)

5. ท่านได้รูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ จากที่ใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. () คิดเอง
2. () กลุ่มเพื่อนบ้าน
3. () เจ้าหน้าที่จากราชการ
4. () อื่น ๆ (ระบุ.....)

6. แรงงานที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา มีลักษณะอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. () ใช้แรงงานตัวเองผลิตผลิตภัณฑ์ของตนเอง (ใช้แรงงานตนเองกรุณาข้ามไปข้อ 8)
2. () จ้างแรงงานจากเพื่อนบ้าน หรือจากแหล่งแรงงานอื่น ๆ
3. () เป็นผู้รับจ้างผลิตเอง
4. () อื่น ๆ (ระบุ.....)

7. ค่าจ้างแรงงานในการผลิตผลิตภัณฑ์โดยทั่วไปมีอัตราเท่าไร

- 7.1 ค่าसान ขึ้นละประมาณ.....บาท
- 7.2 ค่าปักดอก, ลวดลาย ขึ้นละประมาณ.....บาท
- 7.3 ค่าบุผ้า ขึ้นละประมาณ.....บาท

8. ท่านมีวิธีรีดผักตบชวาก่อนนำมาถักสานเป็นผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา อย่างไรบ้าง

1. () รีดด้วยมือ
2. () รีดด้วยเครื่อง

3. () อื่น ๆ (ระบุ.....)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งงานให้ทางโรงเรียนหรือโรงเรียนเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9. อุปกรณ์พิเศษที่ใช้ในการผลิตมีอะไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. () เครื่องรีดผักตบชวา
2. () ถังอบก๋วยเตี๋ยว
3. () แบบผลิตภัณฑ์ที่ทำด้วยไม้ หรือกระดาษแข็ง
4. () อื่น ๆ (ระบุ.....)

ตอนที่ 3 ภาวะการตลาดผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

1. ท่านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผักตบชวาให้แก่ใคร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. () พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น
2. () พ่อค้าประจำจากต่างจังหวัด
3. () พ่อค้าจรจากต่างจังหวัด
4. () ผู้บริโภค
5. () อื่น ๆ (ระบุ.....)

2. ท่านจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. () เหมาผลิตภัณฑ์ทั้งหมดหลังผลิตได้
2. () ขายโดยตรงในตลาดท้องถิ่น
3. () การฝากขาย
4. () แบ่งขายตามความเหมาะสม
5. () อื่น ๆ (ระบุ.....)

3. ใครเป็นผู้กำหนดราคา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. () เกษตรกร
2. () แหล่งรับซื้อ (ระบุ.....)
3. () กำหนดราคาร่วมกัน
4. () อื่น ๆ (ระบุ.....)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกิจใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. วิธีการชำระเงิน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. () เงินสด
2. () เงินเชื่อ
3. () เช็ค
4. () อื่น ๆ (ระบุ.....)

5. ท่านมีการจัดการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เพื่อการจำหน่าย ดังต่อไปนี้หรือไม่

การจัดการเกี่ยวกับ	มี	ไม่มี	วิธีการ
1. การคัดคุณภาพผลิตภัณฑ์
2. การคัดขนาดผลิตภัณฑ์
3. การขนส่ง
4. อื่น ๆ (ระบุ.....)

ตอนที่ 4 ปัญหาการผลิต และการตลาด รวมทั้งข้อเสนอแนะ

1. ปัญหาในการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. () ขาดอุปกรณ์ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ
2. () ขาดแคลนแรงงาน
3. () ขาดแคลนเงินทุน
4. () ผลิตไม่ทันตามความต้องการ
5. () ขาดแคลนวัตถุดิบ
6. () ขาดข้อมูลเรื่องรูปแบบใหม่ ๆ
7. () ไม่พบปัญหา
8. () อื่น ๆ (ระบุ.....)

2. ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่จําควรละเมิดลิขสิทธิ์อื่น ๆ

3. ปัญหาในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. () ราคาผลผลิตต่ำ	5. () ตลาดรับซื้อน้อย ไม่นั่นนอน
2. () การคมนาคมไม่สะดวก	6. () อื่น ๆ (ระบุ.....)
3. () ขาดความรู้ และข้อมูลทางการตลาด	
4. () ไม่มีอำนาจต่อรองทางการตลาด	

4. ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการตลาดผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา.....

.....

.....

5. ในอนาคตท่านจะยังคงผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาต่อไปหรือไม่

1. () ผลิต เพราะ.....
2. () ไม่ผลิต เพราะ.....
3. () ไม่นั่นนอน

6. ถ้าท่านจะยังคงผลิต ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาต่อไปในอนาคต ท่านจะมีแนวทางในการพัฒนาการผลิตอย่างไรบ้าง

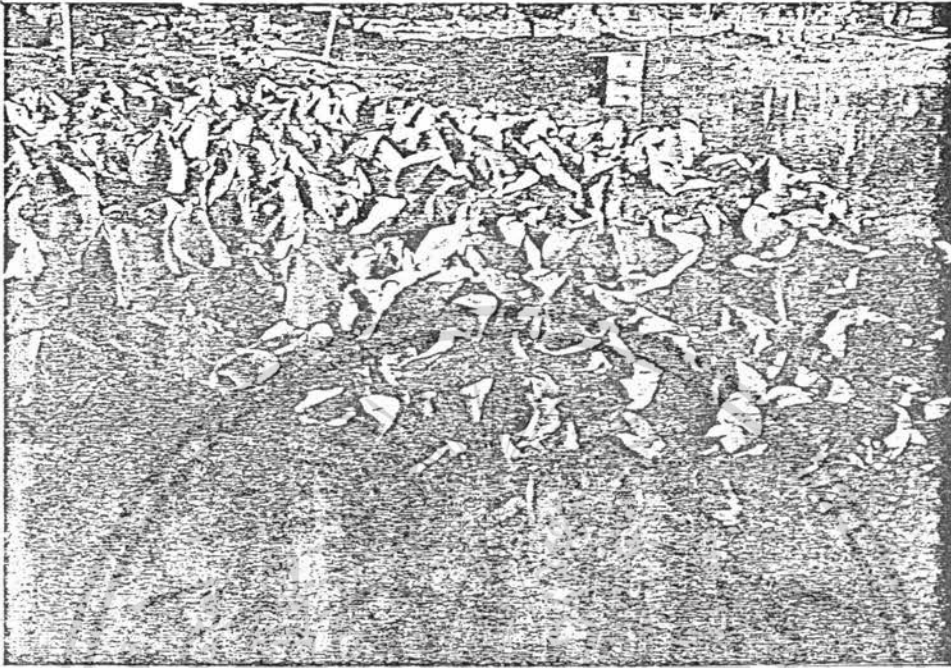
1. () เพิ่มรูปแบบของผลิตภัณฑ์ให้หลากหลายมากขึ้น
2. () ขยายขอบเขตกลุ่มผู้ผลิต และจำนวนของผู้ผลิตให้กว้างขวางมากขึ้น
3. () อื่น ๆ (ระบุ.....)

7. ท่านต้องการให้ทางราชการให้การช่วยเหลือทางด้านใด

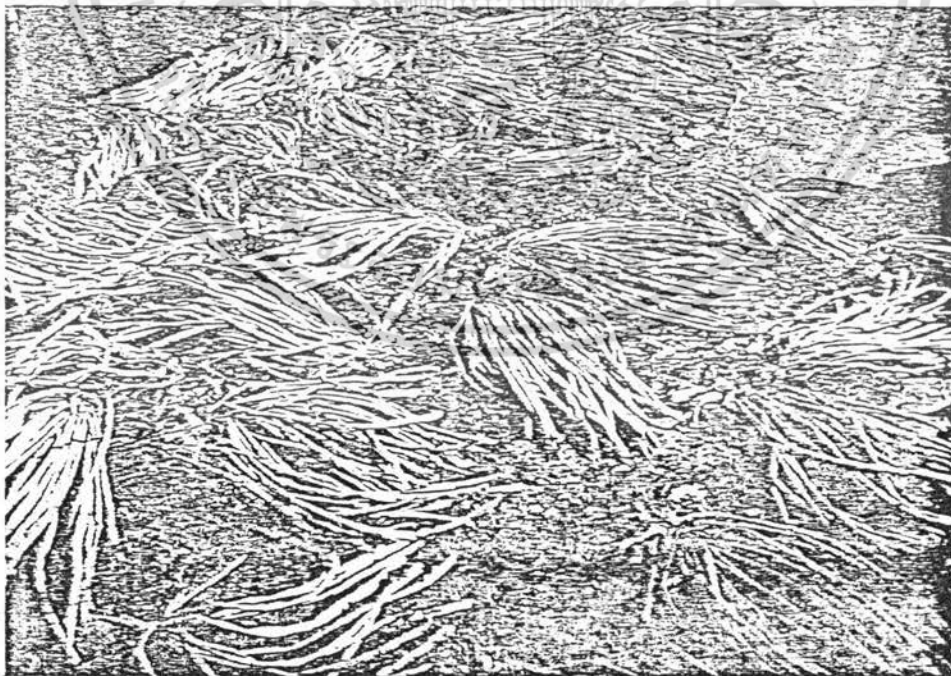
1. () เงินทุน
2. () ความรู้ และวิชาการ
3. () ข่าวสารด้านการตลาด
4. () ไม่ต้องการความช่วยเหลือ
5. () อื่น ๆ (ระบุ.....)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกึ่งใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องขออนุญาตก่อนนำข้อมูลไปใช้ในการนำออกไปใช้
ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ภาคผนวก ๕.

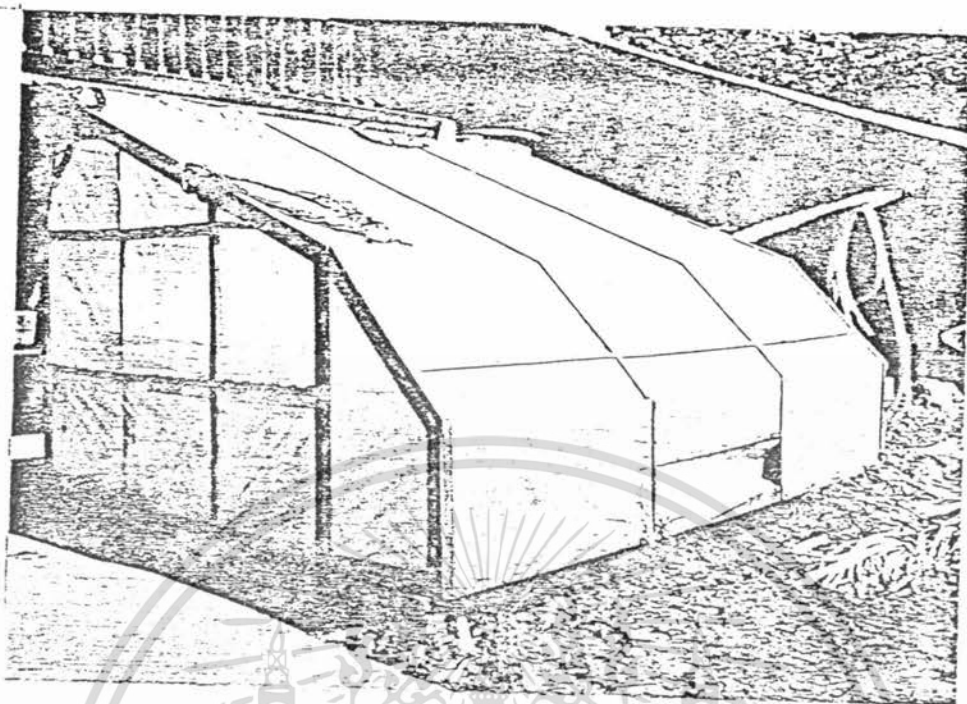

ภาพที่ 4 ต้นฝักคบชวาก่อนนำมาจักสานเป็นผลิตภัณฑ์

ภาพที่ 5 การตากแดดฝักคบชวาแบบธรรมชาติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

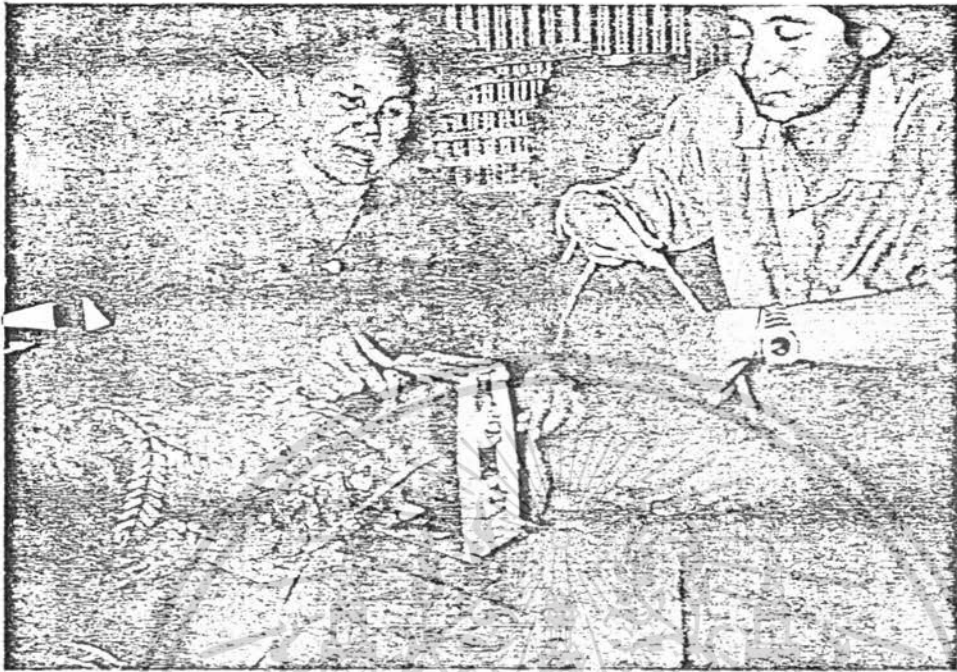

ภาพที่ 6 การตากหมักคบชวาโดยใช้คอบ

ภาพที่ 7 การรอก่ามะกัณหมักคบชวาเพื่อป้องกันเชื้อรา

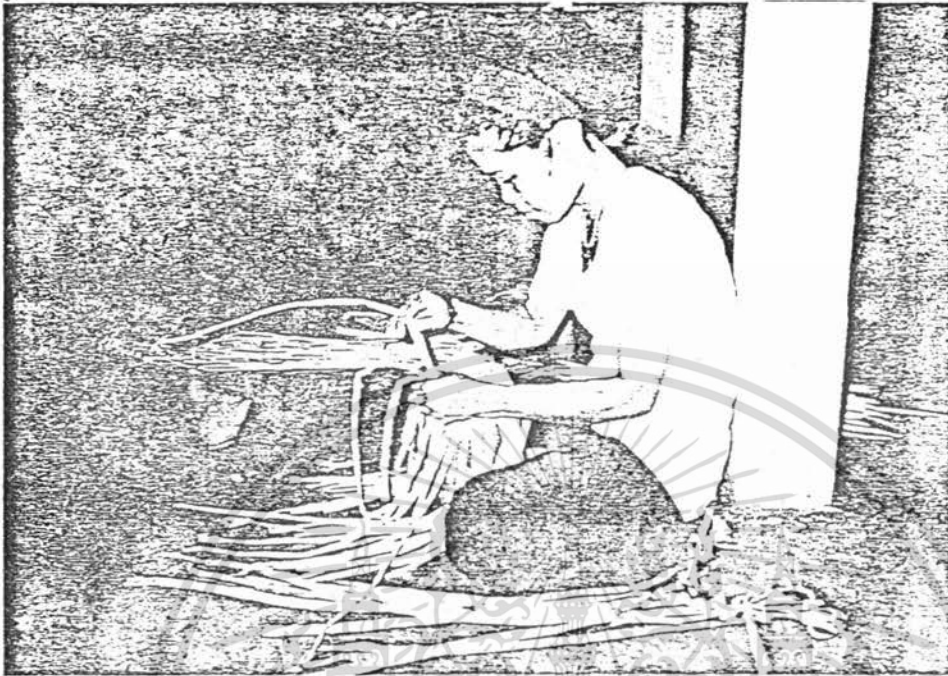
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

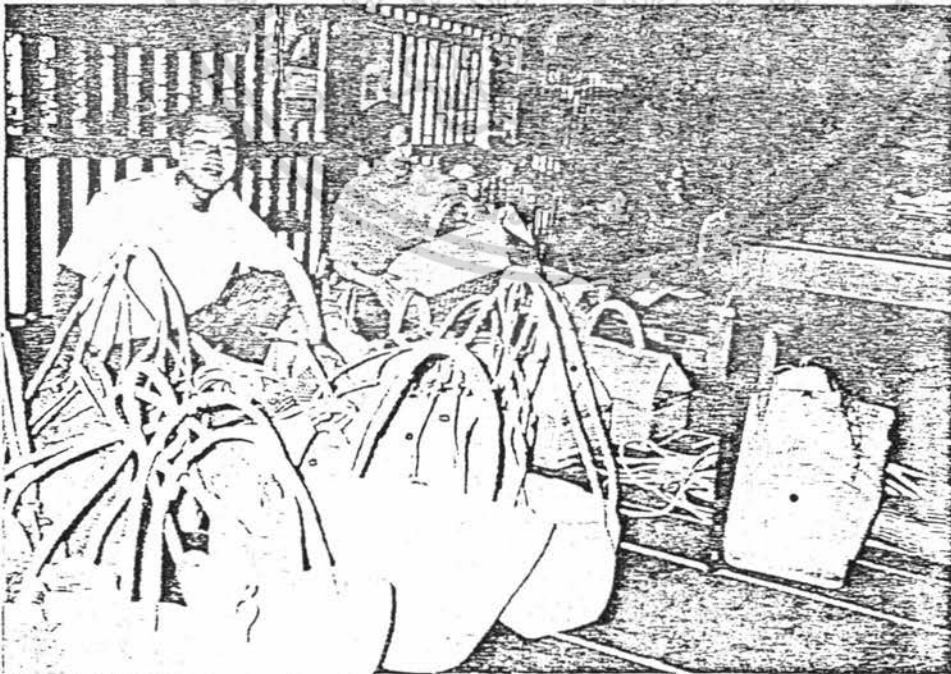
ภาพที่ 8 การวัดผลคชชาาโดยใช้เครื่องวัด

ภาพที่ 9 แบบผลิตภัณฑ์(Model) ซึ่งทำจากไม้านเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 10 การจักสานผักตบชวาตามแบบ(Model)

ภาพที่ 11 ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาที่สมบูรณ์พร้อมรอเพื่อค้ามาขายไปจำหน่ายอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์อื่น ๆ ได้
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกฉบับ

